

Lutina

Program rozvoja obce Lutina

na roky 2015 - 2022

Názov:	<i>Program rozvoja obce Ľutina na roky 2015-2022</i>
Územné vymedzenie :	<i>Prešovský kraj, Sabinovský okres, Obec Ľutina</i>
Územný plán obce/VÚC	<i>áno</i>
Dátum schválenia PRO:	<i>14.12.2015</i>
Dátum platnosti:	<i>od 14. 12. 2015 do 13. 12. 2022</i>
Verzia ¹	<i>1.1</i>
Publikovaný verejne:	<i>14. 12. 2015</i>

Obsah

Úvod.....	5
1. Analytická časť	11
1.1. Analýza vnútorného prostredia	11
1.1.1. História obce	11
1.1.2. Prírodné pomery.....	11
Poloha	11
Geomorfológia a geologická stavba.....	12
Klíma	12
Hydrografia	12
Pôdy	13
Rastlinstvo.....	13
Živočíšstvo.....	13
1.1.3. Technická infraštruktúra	14
Cestná doprava	14
Železničná doprava	14
Osobná autobusová doprava.....	14
Cyklistická doprava, turistické trasy a oddychové zóny.....	14
Telekomunikácia a informačná infraštruktúra.....	14
Elektrifikácia.....	15
Plynofikácia	15
Cintorín	15
1.1.4. Životné prostredie.....	15
Vodovodná a kanalizačná sieť.....	15
Civilná ochrana obyvateľstva	16
Požiarna ochrana	16
Odpadové hospodárstvo.....	16
Ochrana a tvorba prírody.....	17
1.1.5. Obyvateľstvo	17
Obyvateľstvo podľa vierovyznania a národnosti	18
Stav a pohyb obyvateľstva v obci.....	19
Vekové štruktúra obyvateľstva	21
1.1.6. Vzdelanie a zamestnanosť	22
1.1.7. Bývanie.....	25
1.1.8. Podnikateľské subjekty	27

1.1.9. Školstvo a vzdelanie	27
1.1.10. Sociálna sféra	28
1.1.11. Zdravotníctvo	29
1.1.12. Šport.....	30
1.1.13. Kultúra.....	30
1.1.14. Ubytovacie zariadenia.....	33
1.1.15. Stravovacie a reštauračné služby.....	33
1.1.16. Cestovný ruch	33
1.1.17. Rekapitulácia rozpočtu obce za roky 2009 - 2014	35
1.1.18. Samospráva.....	36
1.2. Analýza vonkajšieho prostredia	37
1.2.1. Identifikácia hlavných vonkajších faktorov rozvoja územia a analýza vplyvu vonkajšieho prostredia na vývoj situácie v území.....	37
STEEP faktory	37
1.4. Zhodnotenie súčasného stavu územia.....	44
SWOT ANALÝZA.....	44
2. Strategická časť	50
2.1. Sociálna oblasť	51
2.2. Hospodárska oblasť.....	51
2.3. Enviromentálna oblasť.....	52
3. Programová časť	56
4. Realizačná časť.....	59
4.1. Inštitucionálne a organizačné zabezpečenie realizácie PRO.....	60
4.2. Komunikačná stratégia	60
4.3. Monitorovanie a hodnotenie	60
4.4. Akčný plán.....	61
5. Finančná časť.....	62
5.1. Indikatívny finančný plán PRO	63
6. Záver.....	63
7. Prílohy	64

Úvod

Program rozvoja obce, spolu s územným plánom, je základným a kľúčovým dokumentom pre riadenie samosprávy.

Program rozvoja obce vychádza z poznania situácie a konkrétnych potrieb obyvateľov, podnikateľov, záujmových skupín a ďalších subjektov nachádzajúcich sa v území. Je prostriedkom na napĺňanie vízie ďalšieho rozvoja obce.

Program rozvoja obce Ľutina na roky 2015 - 2022 je strednodobý rozvojový dokument, ktorý je vypracovaný v súlade so zákonom č. 539/2008 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja v znení zákona č. 309/2014 Z.z..

Pre potreby spracovania Programu rozvoja obce sa analyzovali už existujúce programovacie a plánovacie dokumenty na :

- **Regionálnej a lokálnej úrovni** (Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Olejníkov na roky 2004 – 2006 s výhľadom do roku 2010, Program rozvoja Prešovského samosprávneho kraja na roky 2014 - 2022, Územný plán obce Ľutina)
- **národnej** (Konceptia územného rozvoja Slovenska 2001, aktualizácia 2010, Národná stratégia regionálneho rozvoja Slovenskej republiky, 2010)
- **cezhraničné a európske strategické dokumenty** (Stratégia Európa 2020, Spoločný strategický rámec EK, Materiály Európskej komisie k programovému obdobiu 2014 – 2020 a politiky súdržnosti)

Formulár č. Ú 1 Zámer spracovania PRO

Zámer spracovania PHSR	
Názov dokumentu	- Program rozvoja obce Ľutina na roky 2015 - 2022
Forma spracovania	- pracovníkmi samosprávy, - s pomocou externých odborníkov
Riadenie procesu spracovania	- pracovné skupiny boli zriadené z vedenia obce, pracovníkov obecného úradu a poslancov obecného zastupiteľstva
Obdobie spracovania	- viď tabuľka č Ú 3 Harmonogram spracovania PRO
Financovanie spracovania	- náklady na financovanie boli hradené z rozpočtu obce

Zdroj: Weisová, Bernátová: Strategické plánovanie samosprávy, Municipalia 2012,

Celý proces spracovania Programu rozvoja obce a harmonogram realizácie jednotlivých častí je nastavený tak aby umožňoval poslancom a občanom obce sa aktívne zúčastňovať na jeho tvorbe a takto zachytiť čo najviac podnetov, ktoré budú viesť k vyššej kvalite života v našej obci.

Formulár č. Ú 3 Harmonogram spracovania PRO

Harmonogram spracovania PRO												
Termín	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
Úvod												
Analytická časť												
Strategická časť												
Programová časť												
Realizačná časť												
Finančná časť												
Záver												

Zdroj: Weisová, Bernátová: Strategické plánovanie samosprávy, Municipalia 2012,

Program rozvoja obce pozostáva z týchto častí:

- Analytická časť
- Strategická časť
- Programová
- Realizačná časť
- Finančná časť

V analytickej časti Programu rozvoja obce budeme analyzovať územie. Opíšeme obce s ich základnými geografickými údajmi a hlavnými socioekonomickými charakteristikami, ktoré charakterizujú sociálny a ekonomický rozvoj obce. Súčasťou bude spracovať súhrnu analýzu rozvojového potenciálu obce vyhodnocovať ich silné a slabé stránky a taktiež príležitosti a ohrozenia aby sme dostali súhrny pohľad na reálnu situáciu obce a možnosti jej rozvoja.

Strategická časť sa bude zaoberať oblasťami možného rozvoja územia jeho víziou. Je orientovaná na formulovanie strategického rozvoja obce. Globálne ciele sú rozpracované do špecifických cieľov, ktoré majú stabilizačný prípadne rozvojový charakter. Stabilizačné ciele a s tým súvisiace opatrenia sú zamerané na riešenie súčasného stavu v jednotlivých oblastiach tak, aby nedošlo k prehĺbovaniu jestvujúcich problémov. Opatrenia viažuce sa na rozvojové ciele sú zamerané na možnosti aktivácie potenciálu obce a na podporu ich dlhodobého rozvoja.

V programovej / plánovacej časti budeme riešiť potreby územia a budeme plánovať realizáciu jednotlivých aktivít. Spracujeme zoznam opatrení a aktivít na zabezpečenie realizácie programu rozvoja obce, časový harmonogram realizácie jednotlivých opatrení a aktivít.

Realizačná časť Programu rozvoja obce tvorí podrobný opis organizačného zabezpečenia riadenia, zodpovednosti a pravidiel spolupráce medzi jednotlivými orgánmi a subjektmi pri realizácii jednotlivých cieľov vyplývajúcich z Programu rozvoja obce.

Finančná časť hovorí o finančnom zabezpečení t.j. o zdrojoch financovania, ktoré je potrebné pre zabezpečenie realizácie jednotlivých aktivít a ich rozdelenie medzi finančné zdroje vnútorné (štátne a súkromné) a zdroje EÚ.

Základným cieľom takto spracovaného Programu rozvoja obce ako kľúčového strategického a rozvojového dokumentu v strednodobom horizonte je analýza hospodárskych a sociálnych daností a potrieb obce a definovanie príslušných cieľov a opatrení, ktoré napomôžu rozvoju obce s ohľadom na potreby občanov obce.

Na príprave Programu rozvoja obce spolupracovali:

- členovia riadiaceho tímu
- pracovné skupiny
- externí pracovníci za dodávateľa na základe zmluvy o dielo
- partneri zapojení do spracovania PRO
- obyvatelia obce

EX-post hodnotenie

Prehľad projektov

Tab. č. 1 - prehľad najväčších projektov obce **Ľutina** 2007 -2015

Oblasť, názov projektu	Obdobie realizácie	Náklady v období 2007 - 2013 (tis. Eur)
Oblasť Sociálna		
Pre budúcnosť Ľutiny	2008	18 681,54
Viacúčelové ihrisko	2010	49 786,80
Modernizácia a rekonštrukcia Základnej školy v Ľutine	2010	338 189,53

Úprava a zlepšenie materiálnych podmienok v triedach, predelenie tried priečkami a iné súvisiace nevyhnutné úpravy	2011	5 000,00
Rekonštrukcia kultúrneho centra	2012	842 397,63
Dobudovanie športoviska	2012	3 340,00
Folklorný festival v Ľutíne 2014	2014	1 500,00
Výmena okien na budove obecného úradu v Ľutíne	2011	9 920,00
Oprava strechy na budove obecného úradu	2014	6 694,00
Oblasť Hospodárska		
Oprava lávky pre peších cez potok Ľutinka	2008	40 063,67
Kamerový systém	2013	5 147,16
Rekonštrukcia verejného osvetlenia	2014	64 800,00
Odstránenie následkov povodní a zlepšenie konkurencieschopnosti obce Ľutina	2015	417 192,14
Dobudovanie kamerového systému	2015	4 956,84
Územno-plánovacie dokumenty obce Ľutina	2007	13 110,20
Oprava VP a parkov po povodniach	2009	6 684,00
Oprava mosta po povodni	2010	49 786,80
Oblasť Environmentálna		
Intenzifikácia ČOV	2010	63 000,03

Zdroj: OcÚ Ľutina

Vyhodnotenie plnenia PHSR 2007-2015

V rámci sociálnej oblasti sa v rokoch 2007 – 2015 sa realizovala modernizácia a rekonštrukcia Základnej školy, výmena okien na budove obecného úradu, rekonštrukcia kultúrneho centra, oprava strechy na budove obecného úradu, dobudovali sa športoviská. Celková výška investícií predstavovala sumu 1 275 509,50 Eur.

V hospodárskej oblasti prebehla v rokoch 2007 – 2015 oprava lávky pre peších, odstránili sa následky po vodní - oprava mostu, verejných priestranstiev a parkov. Prebehla rekonštrukcia verejného osvetlenie a kamerového systému. Celková výška investícií predstavovala sumu 601 740,81 Eur.

V oblasti enviromentálnej sa v rokoch 2007 – 2015 realizovala intenzifikácia čistiarne odpadových vôd. Celková výška investícií predstavovala sumu 63 000,03 Eur.

Financovanie projektov

V nasledujúcich tabuľkách je uvedený prehľad financovania projektov a podporených aktivít, ktoré boli financované zo zdrojov EÚ, alebo spolufinancované obcou Ľutina resp. samosprávou v rámci Prešovského samosprávneho kraja v období 2007 -2013.

Tab. č. 2 Viac zdrojové financovanie

	Celkové náklady	Verejné investície						Súkromné zdroje	Iné zdroje
		Verejné investície spolu	Štátny rozpočet	Rozpočet PSK	Rozpočet obce Ľutina	Úvery so zárukou štátu	Rozpočet EÚ		
UPN-O Ľutina	13 110,20	13 110,20	2 622,04	x	655,51	x	9 832,65	x	x
Pre budúcnosť Ľutina	18 681,54	18 681,54	3 736,31	x	934,08		14 011,15	x	x
Oprava VP a parkov po povodniach	6 684,00	6 684,00	6 000,00	x	684,00	x	x	x	x
Oprava mosta po povodni	49 786,80	49 786,80	49 786,80	x	x	x	x	x	x
Modernizácia a rekonštrukcia ZŠ v Ľutine	338 189,53	338 189,53	33 818,95	x	16 909,48	x	287 461,10	x	x
Oprava lávky pre peších cez potok Ľutinka	6 000,00	6 000,00	x	x	x	x	x	x	6 000,00 ZMOS
Úprava a zlepšenie mat. podm. v triedach	5 000,00	5 000,00	x	x	x	x	x	x	5 000,00 Tipos
Výmena okien na budove OcU	9 920,00	9 920,00	9 000,00	x	920,00	x	x	x	x
Rekonštrukcia kultúrneho centra	842 397,63	842 397,63	84 239,76	x	x	42 119,88	716 037,99	x	x
Dobudovanie športoviska	3 340,00	3 340,00	x	2 000,00	1 340,00	x	x	x	x
Oprava strechy na budove OcU	6 694,00	6 694,00	6 000,00	x	694,00	x	x	x	x
Folklórny festival v Ľutine 2014	1 500,00	1 500,00	x	1 000,00	500,00	x	x	x	x

Viacúčelové ihrisko	40 063,67	40 063,67	39 832,70	x	230,97	x	x	x	x
Kamerový systém-I.etapa	5 147,16	5 147,16	4 000,00	x	1 147,16	x	x	x	x
Rekonštrukcia VO	64 800,00	64 800,00	6 480,00	x	3 240,00	x	55 080,00	x	x
Odstránenie násl. povodní a zlepšenie konkur. obce.Ľutina	417 192,41	417 192,41	41 719,24	x	20 859,62	x	354 613,55	x	x
Dobudovanie kamer.systému	4 956,84	4 956,84	3 965,47	x	991,37	x	x	x	x
Intenzifikácia COV	63 000,03	63 000,03	60 000	x	3 000,03	x	x	x	x

Zdroj: OcÚ Hanigovce, vlastné spracovanie

1. Analytická časť

1.1. Analýza vnútorného prostredia

1.1.1. História obce

Obec Ľutina leží v Šarišskej vrchovine, na južnom svahu Čergovského pohoria v nadmorskej výške 426 m v priamej oblasti potoka Ľutinka. Obec má kataster o veľkosti 691 ha.

Obec Ľutina vznikla v 14. storočí. Prvá zmienka je z roku 1322, ešte ako neosídlené územie, ktoré patrilo Tarczayovcom. Následne nato tu bola založená obec, ktorá sa uvádza až roku 1322 s Olejníkovom Kráľ Karol Róbert daroval šľachticovi Mikčovi nielen Pečovskú Novú Ves, ale aj rozsiahly majetok na sever až po Topľu. Jeho súčasťou bola celá dolina Ľutinky, ale samotná dedina sa v darovanej listine nespomína.

Najstaršie správa uvádzajúca Ľutinu je z roku 1330. Vtedy opätovne vymedzili hranicu oddeľujúcu majetky Červenice od Novej Vsi. Ľutina sa nachádzala na území Šarišskej župy, centrom ktorej bol Starý hrad (Veľký Šariš). Obec vznikla pri chotári Pečovská Nová Ves, ako časť panstva Nový hrad (Hanigovce), ktorého majiteľmi boli Perenyiovci. Jeden z prvých písomných záznamov o Ľutine je z roku 1341, kde sa spomína pod názvom Lethenya. V písomnostiach zo 14. - 16. storočia sa vyskytuje vo viacerých maďarizovaných tvaroch pôvodného názvu Ľutina. Koncom 16. storočia bola Ľutina stredne veľkou dedinou s poddanským obyvateľstvom. Severne nad dedinou stál od 14. do polovice 16. storočia šľachtický hrad zvaný Hrádok.

Od roku 1851 je obec Ľutina známe pre väčšinu ľudí Slovenska. Boli to zjavenia, ktoré spôsobili, že sa Ľutina stala najväčším Mariánskym pútnickým miestom gréckokatolíkov na Slovensku.

1.1.2. Prírodné pomery

Poloha

Obec Ľutina (nadmorská výška 426 m.n.m., rozloha 691 ha, hustota osídlenia 67,28/ km²) leží na južnom úpätí Čergovského pohoria vo východnej časti Šarišského podolia v pramennej oblasti potoka Ľutina, 9,5 km od mesta Sabinov. Jej matematicko-geografická poloha je daná súradnicami: 49° 10' 02" severnej geografickej šírky a 21° 02' 51" východnej geografickej dĺžky. Katastrálne územie obce susedí s katastrami obcí: na juhu Červenica pri Sabinove, Pečovská Nová Ves, na západe Hanigovce, na severe Olejníkov a na východe Jakovany.

Geomorfológia a geologická stavba

Čergov (staršie Čerchov) je [pohorie](#) ktoré sa rozkladá v severnej časti [Slovenska](#). Na východe susedí s [Ondavskou vrchovinou](#), na juhu s [Košickou kotlinou](#) a [Šarišskou vrchovinou](#), na západe s [Levočskými vrchmi](#) a na severe s pohorím [Pieniny](#) a menšia časť severnej strany tvorí štátnu hranicu s [Poľskom](#). Horský celok Čergov je orientovaný od severu na juhovýchod. Geologické podložie územia tvorí flyš vrchného až spodného eocénu s premenlivým podielom pieskovcov, ílovcov, pestrých ílovcov a slieňovcov. Z hľadiska geomorfológie sa tu vyskytuje hornatinový a vrchovinový reliéf a prejavujú sa tu zlomovo – vrásové štruktúry flyšových Karpát.

Klíma

V oblasti prevláda oceánska klíma s kontinentálnymi prvkami: prejavuje sa neskorým nástupom jari so zvýšenými teplotami v jeseni v porovnaní s jarou. Podľa klimatických oblastí možno zaradiť väčšiu časť Čergova nad 700 m n.m. do chladnejšej oblasti, a do jej mierne chladného okrsku s priemernou ročnou teplotou vzduchu okolo 4 °C. Centrálna časť Čergova patriaca do chladnej oblasti, má ročný úhrn zrážok okolo 800 mm. Okrajové časti pohoria, ktoré zasahujú do mierne teplej klimatickej oblasti, majú 650 -750 mm zrážok ročne. Zrážkové pomery ovplyvňuje popri nadmorskej výške aj morfológia územia. Pri prevládajúcich západných vetroch má mimoriadne málo zrážok údolná niva rieky Torysy medzi Lipanmi a Prešovom 590-630 mm, naopak vrcholové časti Čergova dostanú majú aj nad 800 mm zrážok. Priemerný počet dní so snehovou prikrývkou vo vrcholových častiach pohoria je 80-120, priemerné maximum snehovej pokrývky je 40-60 cm.

Hydrografia

Oblasť Čergova patrí do troch hlavných povodní:

- Povodie Popradu s rozlohou 68 km² a hlavným tokom Soliská
- Povodie Bodrogu s rozlohou 206 km² s hlavnými tokmi Večný potok, Topľa, Slatvinec a Šibská voda
- Povodie Hornádu (čiastkové povodie Torysy) s rozlohou 126 km² s hlavnými tokmi Kalinovský potok, Ľutinka, Drienický potok, Bernát, Ternianka a Sekčov.

Riečna sieť má vejárovitý tvar s výrazne jednostrannou orientáciou prítokov z pohoria. Podľa režimu odtoku oblasť Čergova patrí približne rovnakou plochou do dvoch typov: snehovo-dažďového (najväčšia vodnosť pripadá na mesiace marec-máj, akumulácia na november-marec) a dažďové-snehového (najväčšia vodnosť pripadá na mesiace marec-apríl, akumulácia v decembri-februári). Veľký vplyv na režim vôd majú dlhšie trvajúce zrážky najmä mimo vegetačného obdobia, ako aj

topenie snehu. Menej intenzívne zrážky, najmä vo vegetačnom období zachytáva rastlinný (hlavne lesný) kryt a následne sa odparia, voda zo silných búrkových lejakov zväčša odtečie bez vsiaknutia. Jediným významným zdrojov tvorby podzemnej vody sú atmosferické zrážky. Pieskovcové súvrstvia vytvárajú takmer úplne ohraničený komplex okolitými, zväčša ílovcovými vývojmami. Takéto ohraničenie, spolu s tým, že Čergov je kryhou vyzdvihnutou nad svoje okolie, vylučuje prestupy podzemných vôd zo susedných celkov.

Pôdy

Pôdny kryt má výškové pásma usporiadané do spektra. V nižších polohách s ílovcovým substrátom sú hnedé pôdy nasýtené s ojedinelými pseudoglejami a hnedými pôdami nasýtenými. V prevažnej časti územia sú hnedé pôdy nenasýtené (kyslé), v nižších polohách až podzolované. Na mnohých miestach sa pôdy vyznačujú typickou povrchovou kamenitosťou, kedy sú v profile výrazne kamenité, zväčša piesočnato-hlinité až hlinité. Na vypuklejších reliéfnych tvaroch v suchších obdobiach pôdne zvršky čiastočne presychajú.

Rastlinstvo

Rastlinný kryt flyšového pásma je rovnorodý, málo pestrý, značne pozmenený hospodárskou činnosťou. Pre nízke polohy sú charakteristické dubové hrabiny, pričom preniká do nich borovica, breza, časté sú zárazy liesky. Malá nadmorská výška Nízkych Beskýd a otvorenie doliny severo-južného smeru umožnili prenikanie teplomilnej vegetácie, ktorá sa rozšírila až do doliny. Typickým krovinatým spoločenstvom teplých svahov sú ružovo - trnkové kry s častou borievkou, hlohom a svíborom.

Živočíšstvo

Živočíchy tejto oblasti patria tak medzi zástupcov spoločenstiev listnatého a ihličnatého lesa, ako i polí, lúk, vodných tokov, vodných plôch a ich brehov. Bežne sa tu vyskytuje zajac poľný, bažant poľovný, srnec lesný, jelen lesný, diviak lesný. Zo vzácných a chránených druhov tu žije rys ostrovid, vlk dravý, mačka divá, (nepravideľne aj medveď hnedý), výr skalný, sova dlhochvostá, orol krikľavý, kuna lesná a skalná, haja červená, vydra riečna, jazvec lesný, krkavec čierny, korytnačka močiarna, z vodného vtáctva: hus divá, kačica divá, bocian biely, bocian čierny, rybár bahenný, volavka popolavá, z motýľov: jasoň červenooký, rôzne druhy babôčok a perleťovcov. Dá sa tu nájsť aj najväčší motýľ žijúci na území Slovenska okán hruškový.

1.1.3. Technická infraštruktúra

Cestná doprava

Obec Ľutina leží na ceste III. triedy č. 54316, 5 km od významného cestného ťahu - cesty I. triedy 68 spájajúcej Prešov a Starú Ľubovňu resp. Mníšek nad Popradom (štátna hranica s Poľskom) vo vzdialenosti 9,5 km od okresného mesta Sabinov a 29 km od krajského mesta Prešov.

Cestná sieť v okolí obce je podľa charakteru, delená na štátne cesty a miestne komunikácie, ktoré obhospodaruje a spravuje obecný úrad Ľutina. Štátne cesty sú podľa správneho členenia rozdelené na cesty II. a III. triedy.

Celková dĺžka obecných komunikácií je 5,2 km. Dĺžka vybudovaných chodníkov v obci 1,4 km.

Železničná doprava

Obec nemá priame prepojenie na železničnú sieť. Obyvatelia majú možnosť využiť najbližšie vlakové spojenie obci Červenica pri Sabinove vzdialená 6,7 km a okresného mesta Sabinov 9,5 km. Železničné dopravné spojenie je možné smerom Prešov – Lipany- napojenie na trať Prešov – Košice – Bratislava.

Osobná autobusová doprava

Osobnú autobusovú dopravu v súčasnosti prevádzkuje SAD Prešov. V obci sa nachádza 4 autobusové zastávky SAD z ktorých sú tri zastrešené zrekonštruované. Obec plánuje zastrešenie jednej zastávky. Frekvencia spojenia v priebehu pracovného týždňa a v dňoch pracovného pokoja do okolitých okresných miest (Prešov, Sabinov, Stará Ľubovňa) je postačujúca.

Cyklistická doprava, turistické trasy a oddychové zóny

V obci sa v súčasnosti nachádza cyklotrasa spájajúca obce Olejníkov, Ľutina, Jakovany, Červená Voda a mesto Sabinov. Samostatne trasované lokálne cyklistické trasy v sídle nie sú a pohyb cyklistov je akceptovaný v rámci jazdných pruhov cesty III. triedy. V obci sa nenachádzajú označené turistické trasy, chodníky ani oddychové zóny.

Telekomunikácia a informačná infraštruktúra

Telekomunikačné služby v obci zabezpečuje Slovak Telekom, a.s.. Pokrytie mobilnými operátormi zabezpečuje Orange Slovensko, a.s., Slovak Telekom a O2 Slovensko. Občania majú v súčasnosti možnosť pripojenia na Internet prostredníctvom mobilných operátorov, resp. mikrovlnné

pripojenia. Časť obce je pokrytá optickou sieťou. Pripojenie v súčasnosti nie je postačujúce. Do budúcnosti sa počíta s vytvorením územno-technických podmienok (optické siete) pre realizáciu požiadaviek operátorov jednotlivých mobilných sietí pre ďalší rozvoj a skvalitnenie mobilných sietí (Územný plán obce). Obec Ľutina je zapojená do projektu informatizácie spoločnosti, ktorý realizuje Národná agentúra pre sieťové a elektronické služby. Projekt sa týka vybudovanie kvalitnej optickej prenosovej infraštruktúry. Projekt sa má realizovať začiatkom roka 2016. Výsledkom projektu bude vybudovanie optických sietí, ktoré budú prepojené medzi obcami Olejníkov, Ľutina, Jakovany a Červená Voda.

V obci je vybudovaný káblový miestny rozhlas, ktorý je ovládaný z rozhlasovej ústredne v objekte Obecného úradu. Využíva ho najmä samospráva na informovanie občanov. Miestny rozhlas je potrebné zaviesť aj v novonavrhovaných lokalitách (Územný plán obce) V obci sa nachádza monitorovací kamerový systém 60%.

Poštové služby zabezpečuje Slovenská pošta a.s., ktorá má expozitúru priamo v obci Ľutina.

Elektrifikácia

Dodávku a rozvod elektrickej energie zabezpečujú Východoslovenská energetika a.s. Košice. V obci sa nachádzajú 3 trafostanice.

Verejné osvetlenie je zavedené v 100% obce a súčasne predstavuje pre obec veľkú energetickú záťaž z dôvodu jeho vysokej spotreby. Obec plánuje zrealizovať kompletnú výmenu nevyhovujúcich svietidiel verejného osvetlenia za nové úsporné typy.

Plynofikácia

Obec Ľutina je plynofikovaná na 100 %. Hlavným zdrojom dodávky plynu do riešeného územia je SPP, a.s. Obec plánuje v nasledujúcich rokoch plynofikovať nové obytné skupiny.

Cintorín

V obci sa nachádza cintorín, ktorého súčasná kapacita nie je dostačujúca a jeho okolie si vyžaduje značnú revitalizáciu. V obci sa nenachádza dom smútku.

1.1.4. Životné prostredie

Analýza stavu životného prostredia

Vodovodná a kanalizačná sieť

Zásobovanie pitnou vodou:

V obci Ľutina je zásobovanie pitnou a prevádzkovou vodou zabezpečené na 100% a do budúcnosti ho plánuje rozširovať v novonavrhovaných lokalitách zástavby (Územný plán obce). Obec má vybudovaný verejný vodovod.

Obec má vybudovanú ČOV, ktorú spravuje EKOSERVIS SLOVENSKO, s.r.o. Domácnosti obce sú napojené na verejnú kanalizáciu.

V katastri obce Ľutina sa nachádza prameň minerálnej vody (prameň Svätého Mikuláša).

Dažďové vody zo zastavanej časti obce sú odvádzané priekopami a rigolmi, ktoré sú zaústené do neupravených a upravených miestnych potokov. Priekopy, rigoly a potoky sú neudržiavané a zanesené. Obec nemá vybudovanú ani dažďovú kanalizáciu, dažďové vody sú zvedené do rigolov pozdĺž miestnych komunikácií. V obci je potrebné vyriešiť protipovodňové opatrenie prostredníctvom úpravy prítokov, reguláciou korýt a spevnením brehov.

Civilná ochrana obyvateľstva

V súčasnosti v obci nie sú vybudované nijaké väčšie špeciálne zariadenia v súvislosti s civilnou ochranou. Ukrytie obyvateľov je riešené formou jednoduchých úkrytov budovaných svojpomocne. Väčšia časť objektov v obci je podpivničená, pivničné priestory slúžia pre ukrytie obyvateľstva. Obec má spracovaný evakuačný plán v rámci ktorého sú obyvatelia obce informovaní o prípadných zhromaždiskách obyvateľov alebo krytov v prípade nepredvídateľných udalostí.

Požiarna ochrana

V obci sa nachádza požiarna zbrojnica. Obec má činný dobrovoľný hasičský zbor, ktorý nevlastní žiadne vozidlo. Hasičský zbor disponuje niekoľkými striekačkami a povodňovým vozíkom. Ochrana životov a zdravia občanov a ich majetku pred požiarmi a živelnými pohromami je najdôležitejšou úlohou spoločnosti (a štátu), kde má významné miesto aj dobrovoľná hasičská ochrana. DHZ má v súčasnosti 20 členov.

Odpadové hospodárstvo

Základným právnym predpisom pri predchádzaní vzniku odpadov a pri nakladaní s odpadmi je zákon NR SR č. 223/2001 Z.z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý nadobudol účinnosť 1. júla 2001. Jedným zo základných nástrojov stratégie hospodárenia s odpadmi je vypracovanie „Programu odpadového hospodárstva“. Program odpadového hospodárstva Slovenskej republiky vypracováva Ministerstvo životného prostredia a následne samosprávny kraj, obec a pôvodca odpadu. Obec Ľutina má vypracovaný program odpadového hospodárstva. V súčasnosti vypracúva nový program odpadového hospodárstva, ktorý by mal prísť do platnosti v roku 2016. Odpadové hospodárstvo zahŕňa všetky činnosti zamerané na predchádzanie

a obmedzovanie vzniku odpadov, znižovanie ich nebezpečnosti pre životné prostredie, ako aj nakladanie s odpadmi v súlade s platným zákonom. Nakladanie s odpadmi je definované ako zber odpadov, preprava odpadov, zhodnocovanie odpadov a zneškodňovanie odpadov vrátane starostlivosti o miesto zneškodňovania.

Obec zabezpečuje vývoz komunálneho odpadu 1x za dva týždne. Obec má v súlade s § 39 ods. 10 zákona o odpadoch uzatvorenú zmluvu na vykonávanie zberu, prepravy, zhodnocovania a zneškodňovania komunálnych odpadov a drobných stavebných odpadov na území obce Ľutina so spoločnosťou MÁRIUS PEDERSEN, a.s..

V obci je zavedený separovaný zber komunálnych odpadov formou plastových vriec (papier, plasty, PET fľaše, sklo, kov, elektro). Súčasťou nového programu odpadového hospodárstva bude aj zber BRO - biologicko rozložiteľný odpad. Program bude obsahovať aj zmenu formy zberu komunálneho odpadu prostredníctvom kontajnerov. Obec na svojom území eviduje 1 čiernu skládku.

Ochrana a tvorba prírody

Obec v hierarchii predstavuje najnižší, ale základný prvok ochrany prírody. Potreba naplňať enviromentálne ciele vyplýva aj zo samotnej alokácie obce. Zákon NRSR č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny v znení n. predpisov legislatívnou formou zabezpečuje zachovanie rozmanitosti podmienok a foriem života na zemi, vytvorenie podmienok na trvalé udržanie, obnovovanie a racionálne využívanie prírodných zdrojov, záchranu prírodného dedičstva, charakteristického vzhľadu krajiny a udržania ekologickej stability.

V riešenom území obce Ľutina je zastúpené chránené vtáčie územie. V obci sa nachádza 1 minerálny prameň - Svätého Mikuláša.

1.1.5. Obyvateľstvo

Nasledujúca časť prezentuje štruktúru obyvateľstva podľa jednotlivých charakteristík, ako vek, vierovyznanie, vzdelanosť, pohlavie, atď.. Nasledujúca tabuľka prezentuje počet obyvateľov bývajúcich v obci Olejníkov v roku 2014 na základe údajov zo Štatistického úradu SR.

Obyvateľstvo žijúce v obci Ľutina (rok 2014)

Tab. č.3 Počet obyvateľov žijúcich v obci

Spolu	Muži	Ženy
472	233	239

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube

Z údajov v tabuľke č.4 vidíme, že v rámci pohlavia z celkového počtu obyvateľov 472 je 239 obyvateľov ženského pohlavia čo predstavuje 50,64 %. Počet obyvateľov v obci v priebehu posledných 10 rokov stúpol o 37, čo predstavuje nárast obyvateľov o 7,84%.

Tabuľka č. 4 Počet obyvateľov podľa pohlavia.

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Lutina	435	432	425	433	439	451	468	460	464	472
Muži	205	203	201	207	209	217	228	226	230	233
Ženy	230	229	224	226	230	234	240	234	234	239
% žien	52,87	53,0	52,7	52,19	52,39	51,88	51,28	50,87	50,43	50,63

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube

Hustota obyvateľov

V tabuľke č. 5 vidíme pre porovnanie údaj o hustote obyvateľov na 1 km². A to za obec Lutina, okres Sabinov, Prešovský kraj a Slovenskú republiku. Z uvedených údajov vyplýva, že hustota obyvateľov na 1 km² mierne stúpa ale aj tak nedosahuje hodnoty Prešovského kraja nehovoriac už o hodnotách za okres Sabinov a Slovenskú republiku. Z týchto údaj vyplýva, že obec je v pomere na katastrálnu výmeru pomerne riedko osídlená. Tento fakt je daný veľkosťou katastrálneho územia obce a počtom obyvateľov obce.

Tabuľka č. 5 Hustota obyvateľov k 31.12. podľa územia a roku (osoba/km²)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Lutina	61,69	62,41	61,4	62,41	64	64,44	67,64	67,13	66,84	67,71
Okres Sabinov	114,8	115,5	116,1	116,8	117,9	119,0	106,1	106,8	107,4	107,9
Prešovský kraj	88,9	89,1	89,3	89,5	89,8	90,1	90,8	91,0	91,2	91,3
Slovenská republika	109,9	110,0	110,1	110,3	110,5	110,8	110,1	110,3	110,4	110,5

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube.

Obyvateľstvo podľa vierovyznania a národnosti

Obec je podľa kritérií vierovyznania značne homogénna. Dominantná časť obyvateľov sa hlásila k gréckokatolíckemu vierovyznaniu (77,4 %). Aj keď pri pohľade na vývoj za posledných 20 rokov vidíme, že počet obyvateľov hlásiacich sa k niektorému z vyznaní klesol a naopak stúpol počet obyvateľov bez vyznania a nezistené. Tento trend je viditeľný či už v krajskom ale aj v celoštátnom meradle.

Obyvateľstvo podľa vierovyznania

Tabuľka č. 6 Trvalo bývajúce obyvateľstvo podľa vierovyznania (v %)

	SEDB 1991		SODB 2001		SODB 2011	
	Počet	%	Počet	%	Počet	%
Rímskokatolícka cirkev	30	6,76	39	8,61	50	10,67
Gréckokatolícka cirkev	352	79,28	379	83,65	363	77,4
Pravoslávna cirkev	17	3,83	19	4,19	17	3,62
Evanjelická cirkev augsburského vyznania	0	0	0	0	1	0,21
Starokatolícka cirkev	0	0	0	0	1	0,21
bez vyznania	1	0,22	3	0,67	10	2,13
nezistené	44	9,91	13	2,88	27	5,76
Trvalo bývajúce obyvateľstvo spolu	444	100,00	453	100,00	469	100,00

Zdroj: <http://sodb.infostat.sk/sodb/index.htm>; <http://census2011.statistics.sk/tabulky.html>

Obyvateľstvo podľa národnosti

Na základe údajov z roku 2011 vyplýva, že 93,18% obyvateľov je slovenskej národnosti.

Tabuľka č. 7 Bývajúce obyvateľstvo podľa národnosti (v %)

	SEDB 1991		SODB 2001		SODB 2011	
	Počet	%	Počet	%	Počet	%
slovenská	427	96,39	435	96,03	437	93,18
ukrajinská	0	0	7	1,55	3	0,64
rusínska	15	3,39	5	1,10	6	1,28
česká	1	0,22	2	0,44	0	0,00
ostatné, nezistené	0	0	4	0,88	23	4,9
Trvalo bývajúce obyvateľstvo spolu	443	100,00	453	100,00	469	100,00

Zdroj: <http://sodb.infostat.sk/sodb/index.htm>; <http://census2011.statistics.sk/tabulky.html>

Stav a pohyb obyvateľstva v obci

Úroveň sociálneho rozvoja charakterizuje viacero ukazovateľov, medzi ktoré patrí aj demografická situácia a zloženie obyvateľstva. Pre demografický vývoj je vo všeobecnosti

charakteristický znižujúci sa prirodzený prírastok obyvateľstva a starnutie populácie. V prípade obce Ľutina vidíme, že situácia čo sa týka vývoja počtu trvalo bývajúceho obyvateľstva je nie je príliš pozitívna. Nakoľko počet obyvateľov obce vzrástol za posledných 10 rokov zhruba o 37 obyvateľov.

Migračné saldo

Migračné saldo v obci má pozitívnu hodnotu keď výnimku tvorí len rok 2007 v ktorom bol zaznamenaný väčší počet obyvateľov ktorí sa vystaňovali z trvalého pobytu ako tých ktorí sa na trvalý pobyt prisťahovali. To je pozitívna hodnota. V porovnaní s okresom Sabinov a Prešovským krajom kde za posledných 10 rokov vykazujeme viac vystaňovaní ako prisťahovaní.

Celkový prírastok obyvateľstva

Celkový prírastok obyvateľstva poukazuje v absolútnych číslach rast alebo pokles počtu obyvateľov v obci prípadne v iných NUTS. Za posledných 10 rokov môžeme konštatovať, že v obci Ľutina až na roky 2006, 2007 a 2012 má tento ukazovateľ kladnú hodnotu. Nárast počtu obyvateľov v obci predstavuje príležitosť pre ďalší rozvoj obce, zároveň však môže znamenať potrebu nárastu rozsahu a kvality služieb v obci.

Počet živonarodených

Za posledných 10 rokov sa v obci narodilo 44 detí, čo predstavuje približne 4 detí ročne.

Tabuľka č.8 Prehľad stavu a pohybu obyvateľstva za posledných 10 rokov (osoba)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Stav trvale bývajúceho obyvateľstva k 31.12. (Osoba)	435	432	425	433	439	451	468	460	464	472
Narodení (Osoba)	5	1	6	5	6	9	2	3	3	4
Zomretí (Osoba)	7	5	5	6	8	4	4	11	5	10
Sobáše (Počet v jednotkách)	3	2	1	0	0	0	1	1	2	3
Rozvody (Počet v jednotkách)	0	2	1	0	0	1	0	0	0	1
Prirodzený prírastok obyvateľstva (Osoba)	-2	-4	1	-1	-2	5	-2	-8	-2	-6
Prisťahovaní na trvalý pobyt (Osoba)	13	5	4	11	15	9	8	12	8	19
Vystaňovaní z trvalého pobytu (Osoba)	4	4	12	2	7	2	5	12	2	5
Migračné saldo (Osoba)	9	1	-8	9	8	7	3	0	6	14
Celkový prírastok obyvateľstva (Osoba)	7	-3	-7	8	6	12	1	-8	4	8

Živonarodení (Osoba)	5	1	6	5	6	9	2	3	3	4
----------------------	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube.

Prirodzený prírastok obyvateľstva

Tabuľka číslo 9 prezentuje prirodzený prírastok/úbytok obyvateľstva v SR, okrese Sabinov Prešovskom samosprávnom kraji a Slovensku na 1000 obyvateľov, ako aj prirodzený prírastok v obci Olejníkov. Z celkového počtu 454 obyvateľov je v obci 235 mužov a 219 žien. Hrubá miera prirodzeného prírastku obyvateľstva sa ku koncu roka 2014 pohybovala na úrovni 34,01 promile, pričom priemerná hodnota za posledných 10 rokov sa pohybovala na úrovni 19,34 promile. V porovnaní so Slovenskou republikou, je to takmer 26-násobne viac ($SR = 0,75$), v porovnaní s Prešovským krajom približne 5-násobok ($PSK = 3,82$). Počet obyvateľov obce vzrástol za posledných 10 rokov o 93 obyvateľov, čo je priemerne asi 9,3 obyvateľov ročne. Táto hodnota je pozitívna aj z dôvodu, že v obci žijú príslušníci marginalizovanej rómskej komunity pre ktorú sú typické mnohopočetné rodiny a oveľa vyššia pôrodnosť.

Tab. č. 9 Prirodzený prírastok obyvateľstva za posledných 10 rokov

		2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Prirodzený prírastok obyvateľstva (Osoba)	Ľutina	-2	-4	1	-1	-2	5	-2	-8	-2	-6
Hrubá miera prirodzeného prírastku obyvateľstva (Promile)	Ľutina										
	Okres Sabinov	7,4	6,6	7,0	7,3	10,5	8,6	8,3	7,7	7,0	7,1
	Prešovský kraj	3,7	3,5	3,3	4,1	5,1	4,5	4,4	3,2	3,2	3,2
	Slovenská rep.	0,2	0,1	0,1	0,8	1,5	1,3	1,7	0,6	0,5	0,7

Vekové štruktúra obyvateľstva

Tab. č. 10 Veková štruktúra obyvateľstva za posledných 10 rokov

	14 rokov alebo menej		Od 15 do 64 rokov		65 rokov alebo viac		Spolu
	Počet	%	Počet	%	Počet	%	
2005	88	20,24	278	63,92	69	15,84	435
2006	77	17,82	282	65,28	73	16,90	432
2007	70	16,47	284	66,82	71	16,71	425

2008	73	16,86	288	66,51	72	16,63	433
2009	80	18,22	293	66,74	66	15,03	439
2010	82	18,18	295	65,41	74	16,41	451
2011	81	17,31	302	64,53	85	18,16	468
2012	77	16,74	299	65,0	84	18,26	460
2013	73	15,73	302	65,08	89	19,81	464
2014	74	15,68	309	65,47	89	18,86	472

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube

Veková štruktúra obyvateľstva v obci je charakteristická nízkym podielom obyvateľov v predproduktívnom veku (15,68% v roku 2014) a vyšším podielom obyvateľstva v poproduktívnom veku (18,86% v roku 2014). Stabilný, mierne rastúci trend má obyvateľstvo v produktívnom veku, podiel ktorého sa pohybuje približne na úrovni 64-68 %.

1.1.6. Vzdelanie a zamestnanosť

Stupeň najvyššieho dosiahnutého vzdelania obyvateľov obce Ľutina je na základe štatistického zisťovania uvedený v tabuľke 11. Z nižšie uvedených údajov vyplýva, že až 17,91 % obyvateľov je bez vzdelania. Najpočetnejšiu skupinu tvoria obyvatelia so základným vzdelaním 21,11 %. Druhým najčastejším stupňom vzdelania je učňovské bez maturity 17,70%. Vysokoškolské vzdelanie magisterské, inžinierske a doktorandské dosiahlo 7,46% obyvateľov s trvalým pobytom v obci. Tento jav je typický takmer pre všetky obce Prešovského kraja a je daný tým, že mladí ľudia, ktorí ukončia vysokoškolské vzdelanie len ťažko nachádzajú uplatnenie na trhu práce a preto často za výhodnejšími pracovnými podmienkami odchádzajú do väčších miest. V poslednom období ale môžeme pozorovať jav, že mladí ľudia s vysokoškolským vzdelaním sa sťahujú do dedín v blízkosti väčších miest a to hlavne kvôli kludnejšiemu spôsobu bývania, nižším nákladom na bývanie a väčšej možnosti mimopracovných aktivít spojených hlavne s návštevou prírody.

Tabuľka č. 11 Obyvateľstvo podľa najvyššieho dosiahnutého vzdelania (SODB 2011)

Obyvateľstvo podľa najvyššieho dosiahnutého vzdelania	Počet	%
základné	99	21,11
učňovské (bez maturity)	83	17,70
stredné odborné (bez maturity)	48	10,23
úplné stredné učňovské (s maturitou)	15	3,2
úplné stredné odborné (s maturitou)	78	16,63

úplné stredné všeobecné	15	3,2
vyššie odborné	0	0
vysokoškolské bakalárske	8	1,71
vysokoškolské mag., inž., dokt.	35	7,46
bez vzdelania	84	17,91
nezistené	12	2,56
Trvalo bývajúce obyvateľstvo spolu	469	100

Zdroj: www.census2011.statistics.sk/tabulky.html

Tabuľka č. 12 Obyvateľstvo podľa ekonomickej aktivity (SODB 2011)

	Počet			%		
	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy	Spolu
Osoby ekonomicky aktívne	111	81	192	57,81	42,19	100,00
- na materskej dovolenke	0	2	2	0,00	100,00	100,00
- pracujúci dôchodcovia	4	0	4	100,00	0,00	100,00
- nezamestnaní	17	19	36	47,22	52,78	100,00
- vypomáhajúci (neplatení) členovia domácnosti v rodinných podnikoch	0	0	0	0	0	0
- na rodičovskej dovolenke	0	12	12	0,00	100,00	100,00
- nepracujúci dôchodcovia	46	70	116	39,66	60,34	100,00
- ostatní nezávislí	0	2	2	0,00	100,00	100,00
- deti do 16 rokov, študenti SŠ, VŠ	66	66	132	50,00	50,00	100,00
- ostatní závislí, nezistení	4	11	15	26,67	73,33	100,00
Obyvateľstvo spolu	248	263	511	48,53	51,47	100,00

Zdroj: www.census2011.statistics.sk/tabulky.html

Vývoj nezamestnanosti

Nezamestnanosť v Prešovskom kraji je dlhodobo vyššia oproti celkovej evidovanej nezamestnanosti v SR. Za posledných 10 rokov bola najnižšia v roku 2007 (12,1 %). V nasledujúcich rokoch sa zvyšovala, čo bolo s najväčšou pravdepodobnosťou dôsledkom hospodárskej krízy. Za posledné dva roky dochádza k postupnému poklesu nezamestnanosti. Ku koncu roka 2014 bola aktuálna miera evidovanej nezamestnanosti v Prešovskom kraji 17,5 % a v okrese Sabinov 21,9 %. Miera evidovanej nezamestnanosti mužov je nižšia ako u žien čo je dané charakterom oblasti, ktoré sa rozvíjajú a pre ktoré je typické vyššie zamestnávanie mužov ako žien (stavebníctvo, práce v lese a priemyselná výroba). Vo všeobecnosti však môžeme konštatovať, že miera nezamestnanosti je v okrese Sabinov vyššia ako v Prešovskom kraji a aj keď nezamestnanosť v okrese od roku 2010 neustále klesá stále jej klesanie kopíruje výšku nezamestnanosti v Prešovskom kraji aj v Slovenskej republike.

Tabuľka č. 13 Miera evidovanej nezamestnanosti k 31.12. daného roka (v%)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Slovenská republika	11,4	9,4	8,0	8,4	12,7	12,5	13,6	14,4	13,5	12,3
Prešovský kraj	15,8	13,7	12,1	12,9	18,3	17,8	19,0	20,7	19,4	17,5
Okres Sabinov	21,1	19,3	17,6	18,1	25,4	25,7	26,8	28,4	23,7	21,9
- muži	18,7	16,3	14,2	15,1	23,2	23,0	24,5	26,8	21,3	19,3
- ženy	24,3	23,2	22,1	22,1	28,5	29,6	30,0	30,6	27,0	25,4

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube.

Z hľadiska vekovej štruktúry tvoria v okrese Sabinov najväčšiu kategóriu nezamestnaných uchádzači a uchádzačky vo veku od 35 do 49 rokov – 33,51 % z celkového počtu uchádzačov a uchádzačiek. Veková štruktúra evidovaných nezamestnaných v okrese je porovnateľná so štruktúrou v SR a Prešovskom kraji. K zvýšeniu nezamestnanosti žien dochádza vo vekovej kategórii 35 – 49 rokov, pričom táto kategória tvorí až 37,61 % evidovaných nezamestnaných žien v okrese Sabinov.

Tabuľka č. 14 Veková štruktúra uchádzačov o zamestnanie k 31.12.2014 (%)

Vek	Slovenská republika	Prešovský kraj	Okres Sabinov		
			Spolu	Muži	Ženy
15-24	17,5	19,9	20,75	24,54	16,57
25-34	24,1	25,2	26,27	26,84	25,64
35-49	33,6	33,2	33,51	29,80	37,61
50 a viac	24,8	21,7	19,45	18,80	20,16

Verejné služby zamestnanosti

Na zabezpečovanie práva občanov na zamestnanie je zriadený ÚPSVaR ako verejnoprávna inštitúcia, ktorý v rozsahu svojej pôsobnosti, ako jeden z viacerých subjektov, v súčinnosti s reprezentatívnymi organizáciami zamestnancov a zamestnávateľov vykonávajú politiku zamestnanosti. ÚPSVaR je hlavnou inštitúciou realizujúcou politiku práce, čo je systém podpory a pomoci občanom pri ich začleňovaní na pracovné miesta trhu práce formou sprostredkovania zamestnania, poskytovania poradenstva, prispôbovaním profesijnej štruktúry nezamestnaných a zamestnancov pomocou rekvalifikácií, podporovanie vytváranie nových pracovných miest zamestnávateľmi pomocou poskytovania príspevkov v rámci aktívnej politiky trhu práce a poskytovaním podpory v nezamestnanosti. Pri poskytovaní verejných služieb zamestnanosti obec spolupracuje s ÚPSVaR v Sabinove, pri vytváraní dočasných pracovných miest, ktoré sú nevyhnutným predpokladom zachovania pracovných návykov dlhodobo nezamestnaných. Obec spolupracuje rovnako aj pri realizácii aktívnej politiky trhu práce (AFTP), v rámci ktorej sa pomocou nástrojov AFTP podporuje predovšetkým vytváranie nových pracovných miest zamestnávateľmi, ako aj obcou samotnou. Obec v oblasti aktívnej politiky zamestnanosti dočasne zamestnáva nezamestnaných občanov v rámci aktivačných prác a malých obecných služieb. V prevažnej miere

výkon týchto pracovných činností zahŕňa údržbu verejných priestranstiev. V obci sú zapojení do aktivačných prác 4 obyvatelia.

1.1.7. Bývanie

V roku 2015 tvoril v obci bytový fond 180 rodinných domov. Trvalo obývaných domov bolo 150.

Rozvoj v oblasti výstavby bytov

Nakoľko obec nemá dostatočné prostriedky na rozvoj bytového fondu, vo väčšine prípadov sa uskutočňuje výhradne z prostriedkov jednotlivých domácností.

Základné údaje o domovom a bytovom fonde

Tabuľka č. 15 prezentuje stav bytového fondu v roku 2011.

Byty podľa typu budovy	Obývané byty	Neobývané byty	Nezistené	Spolu
Byty v bytových budovách	132	32	1	165
Byty v budovách s jedným bytom	132	32	1	165
Byty v budovách s dvoma bytmi	0	0	0	0
Byty v budovách s tromi alebo viac bytmi	0	0	0	0
Byty v nebytových budovách	0	0	0	0
Nezistené	0	0	0	0
Spolu	132	32	1	165

Zdroj: <http://census2011.statistics.sk/tabulky.html>

Väčšinu bytového fondu v obci tvoria rodinné domy. Nasledujúce tabuľky ukazujú počet domov podľa typu:

Tabuľka č. 16 Obývané domy podľa typu (SODB 2011)

Obývané domy podľa typu	rodinné domy	bytové domy	iné
	132	0	2

Zdroj: JUHAŠČÍKOVÁ, I., ŠKÁPIK, P., ŠTUKOVSKÁ, Z. 2013. Základné údaje zo sčítania obyvateľov, domov a bytov 2011: Domy v SR, krajoch, okresoch a obciach. Bratislava: ŠÚSR. ISBN 978-80-8121-293-2

Tab. č. 17 Obývané byty podľa formy vlastníctva

Obývané byty podľa formy vlastníctva	Byty obývané vlastníkom	Družstevné byty	Byty v nájme	Iná forma vlastníctva bytu	Nezistené	Spolu
	120	0	1	9	2	132

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, SODB 2011

Tabuľka č. 18 Obývané domy podľa typu

Rodinné domy	Neobývané domy	Bytové domy	Iné
180	30	0	0

Zdroj: Obecný úrad Ľutina

Prevažná väčšina (121) obytných jednotiek je zásobovaná tečúcou vodou. Bez tečúcej vody je 4 obytných jednotiek, v 7 prípadoch tento údaj nebol zistený.

Tabuľka č. 19 Obývané byty podľa systému dodávky vody

V obytnej jednotke je tečúca voda	V obytnej jednotke nie je tečúca voda	Nezistené	Spolu
121	4	7	132

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube

Z hľadiska typu kúrenia tvoria najpočetnejšiu skupinu byty s ústredným lokálnym kúrením (81).

Tabuľka č. 20 Obývané byty podľa typu kúrenia

Obývané byty podľa typu kúrenia			
ústredné diaľkové	ústredné lokálne	iný typ kúrenia	bez kúrenia
3	81	42	1

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube

Tab. č. 21 Obývané byty podľa zdrojov energie používaných na vykurovanie

plyn	elektrina	kvapalné palivo	pevné palivo	iný	žiadny
47	1	0	78	0	1

JUHAŠČÍKOVÁ, I., ŠKÁPIK, P., ŠTUKOVSKÁ, Z. 2013. Základné údaje zo sčítania obyvateľov, domov a bytov 2011: Byty v SR, krajoch, okresoch a obciach. Bratislava: ŠÚSR. ISBN 978-80-8121-291-8

Z hľadiska zdrojov energie používaných na vykurovanie tvoria najpočetnejšiu skupinu (78) byty používajúce pevné palivo.

Základným zámerom obce v oblasti bývania je zabezpečiť rozvoj bývania vo všetkých jeho zložkách. Stratégiu rozvoja bývania je potrebné založiť na usmerňovaní a zosúladení verejných a súkromných aktivít, finančných, územných a ľudských zdrojov.

Strategickým cieľom bytovej výstavby by malo byť - dosiahnuť bežný európsky štandard. Bývanie pre mladé rodiny, obyvateľov žijúcich pod hranicou sociálneho minima by malo byť porovnateľné so sociálnou výstavbou v krajinách EÚ.

1.1.8. Podnikateľské subjekty

Na území obce sú podnikateľské subjekty zapísané v obchodnom registri a živnostenskom registri. Z hľadiska zoskupenia právnych foriem najväčšie zastúpenie majú živnostníci v oblasti služieb. Na území obce však pôsobia desiatky fyzických a právnických subjektov v rôznych predmetoch podnikania.

Najvýznamnejšie podnikateľské subjekty sú:

Tabuľka č. 22 Prehľad podnikateľských subjektov v obci Olejníkov

Podnikateľské subjekty v obci	
Firma	Odvetvie
Ultra plast, s.r.o.	Výroba tovarov z plastov
Olejár Tomáš -Píla Ľutina	Spracovanie dreva, drevovýroba
ML Group - catering	Cateringové služby
Autodoprava - Anton Kuľaša - živnostník	Preprava osôb
Slavomír Džubák - živnostík	Oprava a údržba elektrických prístrojov, montáž elektroinštalacyjnych rozvodov
MH - stav SK, s.r.o.	Stavebníctvo

1.1.9. Školstvo a vzdelanie

V súlade so zákonom č.416/2001 Z. z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a na vyššie územné celky s účinnosťou od 1.7.2002 prešla materská škola a základná škola, ktorá sa nachádza v obci do zriaďovateľskej pôsobnosti obce. V obci sa nachádza materská škola a základná škola.

Cirkevná materská škola sestry Jozafáty v Ľutine bola zriadená 1.9.1999 ako jednotriedna materská škola., ktorej zriaďovateľom je Kongregácia Sestier služobníc Nepoškvrnenej Panny Márie so sídlom v Prešove. V školskom roku 2015/2016 je zapísaných 24 detí. Škola je príspevkovou organizáciou a náklady na prevádzku hradí z výnosu dane z príjmov územnej samosprávy a príspevkami od zákonných zástupcov. Materskú školu navštevujú aj deti z príľahlej obce Olejníkov.

Základná škola so 19 zamestnancami je v obci plne organizovaná a poskytuje žiakom úplné základné vzdelanie a pripravuje ich na ďalšie štúdium na stredných školách. 1. až 9. ročník navštevuje v súčasnej dobe 156 žiakov z obcí Ľutina, Olejníkov a Jakovany. Žiaci sa vzdelávajú v desiatich triedach. Základná škola v Ľutine nadobudla právnu subjektivitu 1. júla 2002. V školskom roku 2009/2010 bola budova školy zrekonštruovaná a dostala nový vzhľad. V škole sa nachádzajú dve špeciálne triedy. Súčasťou učební je posilňovňa, školská dielňa, školská kuchynka, jazykové laboratórium a počítačová miestnosť. V škole je školská knižnica, ktorá je každoročne dopĺňaná knihami pre žiakov a odbornou literatúrou pre pedagógov. V budove školy sa nachádza školská jedáleň. Škola úspešne organizuje lyžiarsky kurz pre 7. - 9. ročník, blokovú výučbu predmetu základy plávania pre 5. ročník, organizuje aj školu v prírode pre I. stupeň. Škola poskytuje žiakom krúžkovú činnosť v 11 rôznych krúžkoch. Základná škola má kvalitné personálne obsadenie, všetci jej pracovníci spĺňajú kvalifikačné predpoklady odbornej a pedagogickej spôsobilosti.

Možnosť pokračovania v ďalšom štúdiu majú absolventi základnej školy v meste Sabinov, ktoré je vzdialené cca 13 km a v meste Lipany, ktoré je od obce vzdialené cca 14 km. V týchto mestách sídlia stredné odborné školy, gymnázia a učňovské školy rôzneho zamerania.

Najbližšie možnosti štúdia na vysokých školách a univerzitách sú v mestách Prešov a Košice, ktoré sú vzdialené od obce cca 30-65 km.

1.1.10. Sociálna sféra

V obci Ľutina sa nenachádzajú zariadenia sociálnych služieb. Obec taktiež neposkytuje opatrovateľské služby. V obci sa nenachádza sociálne zariadenie pre seniorov. Strategickým dokumentom pre túto oblasť je Komunitný plán sociálnych služieb obce. Obec v roku 2015 poskytovala terénnu sociálnu prácu prostredníctvom dvoch pracovníčok. Obec plánuje poskytovať terénnu sociálnu prácu aj v nasledujúcich rokoch.

Absentujúcu sociálnu starostlivosť kompenzujú okolité sídla, konkrétne zdravotné stredisko v obci Pečovská Nová Ves a zariadenia v meste Sabinov, Lipany a Prešov.

Na území Prešovského samosprávneho kraja poskytuje sociálne služby 268 poskytovateľov zabezpečujúcich rôzne druhy sociálnych služieb v zmysle zákona č. 448/2008 Z.z. o sociálnych službách:

- sociálne služby krízovej intervencie,
- sociálne služby na podporu rodiny s deťmi,
- sociálne služby na riešenie nepriaznivej sociálnej situácie z dôvodu ťažkého zdravotného postihnutia, nepriaznivého zdravotného stavu alebo z dôvodu dovŕšenia dôchodkového veku,

- sociálne služby s poskytnutím telekomunikačných technológií,
- podporné služby,
- odborné činnosti.

V okrese Sabinov sa nachádzajú 2 zariadenia sociálnych služieb, ktoré poskytujú sociálne služby občanom odkázaným na pomoc inej fyzickej osoby (Domov sociálnych služieb v Brezovičke, Domov sociálnych služieb v Sabinove). Zákon č. 448/2008 Z.z. o sociálnych službách definuje sociálnu službu ako odbornú činnosť, obslužnú činnosť alebo ďalšiu činnosť alebo súbor týchto činností, ktoré sú zamerané na:

- prevenciu vzniku nepriaznivej sociálnej situácie, riešenie nepriaznivej sociálnej situácie alebo zmierne nepriaznivej sociálnej situácie fyzickej osoby, rodiny alebo komunity,
- zachovanie, obnovu alebo rozvoj schopnosti fyzickej osoby viesť samostatný život a na podporu jej začlenenia do spoločnosti,
- zabezpečenie nevyhnutných podmienok na uspokojovanie základných životných potrieb fyzickej osoby,
- riešenie krízovej sociálnej situácie fyzickej osoby a rodiny,
- prevenciu sociálneho vylúčenia fyzickej osoby a rodiny.

V obci žijú obyvatelia, ktorí sú poberateľmi sociálnych dávok a túto sociálnu pomoc využívajú ako súčasť sociálneho zabezpečenia v našom štáte. Takéto sociálne zabezpečenie je možné využívať v prípade, že sa občan ocitne v zlej životnej situácii resp. v hmotnej núdzi, to znamená, že jeho príjem nedosahuje životné minimum. V doleuvedenej tabuľke je rozdelenie obyvateľov obce podľa evidencie nezamestnaných a podľa druhu poberanej sociálnej dávky v sledovanom období.

Tab. č. 23 Počet evidovaných dlhodobo nezamestnaných a poberateľov sociálnych dávok

Celkový počet obyvateľov	Počet evidovaných dlhodobo nezamestnaných	Počet poberateľov sociálnych dávok

Zdroj: Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny SR

Medzi cieľové skupiny, ktoré sú ohrozené sociálnym vylúčením patria prevažne seniori, ale aj ostatní občania obce, ktorí sa nachádzajú v zlej sociálnej resp. nevyhovujúcej situácii. Medzi znevýhodnené skupiny, ktoré nemajú rovnaké šance a príležitosti, patria tiež ženy- zamestnankyne s nezaopatrenými deťmi (slabá ponuka služieb za zosúladenie rodinného a pracovného života).

1.1.11. Zdravotníctvo

V obci Ľutina sa nenachádza zdravotné stredisko, ani ordinácia praktického lekára. Zdravotnícka starostlivosť pre občanov je poskytovaná formou primárnej, sekundárnej a následnej zdravotníckej starostlivosti v štátnych a neštátnych zdravotníckych zariadeniach v Poliklinike Sabinov a FNsPP v Prešove.

1.1.12. Šport

Obyvatelia obce majú obmedzené možnosti športového vyžitia. K dispozícii bolo futbalové ihrisko, ktoré zničila povodeň v roku 2006. Obec organizuje pravidelne v spolupráci s okolitými obcami letný futbalový turnaj. V oblasti športových aktivít, ktoré sa neviažu na vybudovanú športovú infraštruktúru, obec a jej okolie ponúka široké možnosti športového vyžitia. V letných mesiacoch ide predovšetkým o horskú cykloturistiku a pešiu turistiku, v zimných mesiacoch beh na lyžiach (bežkovanie). V mesiaci máj sa uskutočnil nultý ročník cykloprechodu Čergovským pohorím, ktorý bol organizovaný v spolupráci s obecným úradom Ľutina a Olejníkov. V obci sa v súčasnosti nachádza 1 multifunkčné a 1 detské ihrisko, ktoré slúži hlavne nižším vekovým skupinám obyvateľov obce, ale aj turistom a iným návštevníkom obce. V priestoroch základnej školy sa nachádza posilňovňa, ktorá je dostatočne vybavená.

1.1.13. Kultúra

Kultúra v obci je samozrejmosťou a nevyhnutnou podmienkou ponuky kultúrno-spoločenského vyžitia sa obyvateľov obce, ale aj prejavom cielenej kultúrnej ponuky širšej návštevníckej verejnosti danej obce.

V obci sa nachádza školská knižnica, ktorá slúži predovšetkým žiakom a pedagogickým pracovníkom.

Obec má plne funkčnú internetovú stránku (www.jakovany.sk).

V rámci kultúrno-spoločenských podujatí sa v obci každoročne koná folklórne podujatie, Deň úcty k starším, súťaž dobrovoľných hasičov. Do budúcnosti je plánovaný stolnotenisový turnaj. V obci sa nachádza areál na realizáciu kultúrno-spoločenských aktivít a taktiež kultúrny dom. Kapacita domu kultúry je 160 osôb. Dom kultúry prešiel celkovou rekonštrukciou. Do budúcnosti plánuje obec rozšíriť ponuku kultúrnych akcií.

Kultúrne dedičstvo a pamiatky

Na území obce je možnosť navštíviť a vidieť niekoľko zaujímavých pamätihodností týkajúcich sa hlavne duchovnej oblasti.

Mariánske pútnické miesto. História pútnického miesta v Ľutíne sa začala písať od 19. augusta 1851, kedy sa na **Ľutinskej hore** zjavil vdove Zuzane Feketeovej slávnostne oblečený biskup, ktorý sa podobal na svätého Mikuláša zobrazeného na ikone miestneho ikonostasu. Povedal jej, nech postaví na určenom mieste kríž. Neskôr žiadal, aby bola na mieste stretnutia postavená kaplnka zasvätená Panne Márii. Zjavenia spôsobili, že sa obec Ľutina stala najväčším mariánskym pútnickým miestom gréckokatolíkov na Slovensku. V strede dediny stál drevený chrám, ktorý neskôr vyhorel. Na prelome storočí sa začal stavať kamenný, ktorý bol dokončený v roku 1908 a zasvätený Presvätej Bohorodičke. V rokoch 1981 - 1984 bola vykonaná generálna oprava chrámu. A v Mariánskom roku 1988 pápež Ján Pavol II. Povýšil tento chrám na **Baziliku minor**. V roku 2007 sa Ján Babjak SJ, neskorší prvý prešovský arcibiskup metropolita, rozhodol baziliku zväčšiť. Bazilika bola počas prestavby rozšírená o dve bočné lode so samostatnými vstupmi a 16. augusta bola slávnostne posvätená.

Obr. č. 1 Ľutinská hora

Obr. č. 2. Bazilika Zosnutia Presvätej Bohorodičky

V roku 2011 bola v areáli baziliky otvorená I. etapa **Miniskanzenu drevených chrámov**. Išlo o 10 zmenšených makiet drevených chrámov - skvostov ľudovej sakrálnej architektúry východného Slovenska - z Humenného, Sniny a okolia. Miniatury sa presnými replikami originálov v mierke 1:10. Sú vysoké približne 1,5 m.

Slávnostným otvorením a posviackou v Ľutíne vyvrcholil projekt Miniskanzen drevených chrámov - II. Etapa. Druhú časť miniskanzenu predstavujú kópie 10 drevených chrámov v mierke 1:10 z okolia Bardejova. Projekt miniskanzenu bol spolufinancovaný Európskou úniou z prostriedkov Európskeho fondu regionálneho rozvoja v rámci Programu cezhraničnej spolupráce Poľsko - Slovenská republika 2007 - 2013.

Obr.č.3,4 Miniskanzen

1.1.14. Ubytovacie zariadenia

V obci je možnosť ubytovania sa v turistickej ubytovni, ktorá poskytuje ubytovanie pre 32 osôb v 13stich izbách ako aj ubytovanie na súkromí.

1.1.15. Stravovacie a reštauračné služby

V obci Ľutina sú stravovacie a reštauračné služby poskytované v miestnej reštaurácii a pohostinstve. V obci sa nachádza aj jedna predajňa s potravinárskym tovarom.

1.1.16. Cestovný ruch

Potenciál územia Prešovského kraja je pre cestovný ruch, rekreáciu a kúpeľníctvo značne rozsiahly a hlboko diferencovaný. Nachádzajú sa tu priestory poskytujúce možnosti pre rozvoj rekreácie a cestovného ruchu od vysokohorskej a horskej krajiny Vysokých Tatier, Spišskej Magury, Pienin, Čergova, Slánskych vrchov, Vihorlatu a Bukovských vrchov, významné prvky kultúrneho a historického dedičstva slúžiace ako cieľ poznávacieho turizmu, až po možnosť kúpania vo vodných nádržiach a termálnych kúpaliskách.

Najcennejšou devízou územia prešovského kraja je vysoko hodnotná, zatiaľ relatívne málo narušená horská i podhorská krajina osobitá nielen v celoslovenskom, ale i stredoeurópskom kontexte poskytujúca nevšedné turistické a rekreačné vyžitie v prírodnom prostredí.

Súčasný ponukový potenciál obce Ľutina z hľadiska vybavenosti cestovného ruchu, turizmu a rekreačno-športových aktivít nie je dostatočný. Priamo v obci sa nachádza významnejšie atraktivity cestovného ruchu nenachádzajú.

V okolí sa nachádzajú rôzne rekreačné strediská, hrady a prírodné rezervácie ako napr.:

Drienica

Rekreačná oblasť Drienica-Lysá začína tesne nad hornou časťou obce. Začína chatovou časťou a postupne prechádza do rekreačnej časti. Sú tu situované ubytovacie a stravovacie zariadenia (hotely a ubytovne), relaxačné zariadenia a lyžiarsky svah. Rekreačná oblasť je využívaná celoročne. V zimnom období sú to predovšetkým zimné športy či už na svahoch alebo bežkárske v celej oblasti. V letných mesiacoch sú to pešia a cykloturistika. Stredisko je situované v pohorí Čergov v Drienickej doline nad obcou Drienica, asi 4 km od okresného mesta Sabinov.

Hanigovský hrad

Ruiny hradu ležia na pomerne strmom homolovitom kopci na severovýchod od obce Hanigovce, v Šarišskom podolí SV od Lipian, na úpätí Čergovského pohoria. Dispozícia hradu zodpovedá jeho dobe vystavania - roku 1432. Kamenný hrad zaberá celý vrchol ostrožiny zhruba 55m x 22m. Celé priestranstvo obklopovalo hradobné opevnenie, ktorá sa napájalo na palác na najvyššom mieste plošiny.

Prírodná rezervácia Vlčia

Má rozlohu 21,24 h. Chránené územie s piatym stupňom ochrany sa nachádza na južnom svahu vrchu Veľká Javorina. Účelom vyhlásenia súkromnej prírodnej rezervácie je zabezpečenie ochrany evolučných procesov komplexu pôvodných a prirodzených lesných porastov a častí horských lúk pohoria Čergov so zachovalým zložením drevín a rastlinných a živočíšnych spoločenstiev. Rezervácia sa nachádza na pozemkoch, ktoré sú vo vlastníctve Lesoochránárkeho združenia VLK.

Cezhraničná spolupráca

Obec má nadviazanú cezhraničnú spoluprácu a realizovala niekoľko projektov s Poľskom (mesto Piwniczna-Zdrój) prostredníctvom programu cezhraničnej spolupráce PL-SK. Obec je členom Miestnej akčnej skupiny (MAS) Sabinovsko. Cieľom MAS je riešiť problémy územia pomocou prístupu LEADER a prostredníctvom stratégie CLLD (stratégie miestneho rozvoja vedeného komunitou). Momentálne nemá obec nadviazanú spoluprácu so žiadnou Oblastnou organizáciou cestovného ruchu.

1.1.17. Rekapitulácia rozpočtu obce za roky 2009 - 2014

Nasledujúca tabuľka prezentuje štruktúru príjmov a výdavkov obce:

Tab. č. 24 Hospodárenie obce celkom

Prehľad rozpočtov obce v tis. €					
Rok	Príjmy		Výdavky		Výsledok hospodárenia
	Rozpočet	Skutočnosť	Rozpočet	Skutočnosť	
2009	742	742	742	742	0,00
2010	880	895	880	840	55
2011	1 005	1 006	1 005	872	134

2012	1 561	1 533	1 561	1 532	1
2013	790	790	790	777	13
2014	1 431	1 341	1 431	1 327	14

Zdroj: OcÚ Ľutina

1.1.18. Samospráva

Spôsob zriadenia obce

Obec Ľutina bola zriadená zákonom SNR č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení a to dňom volieb do orgánov samosprávy obcí t.j. 23. – 24. 11. 1990.

Právomoci a kompetencie obce

Kompetencie obce (t.j. právomoc a pôsobnosť obce sú dané):

- Ústavou Slovenskej republiky (najmä čl. 64 – 71),
- Zák. SNR č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov,
- Platnou právnou úpravou SR,
- Všeobecne záväznými nariadeniami obce na úseku samosprávnych činností (čl. 71 ods. 2 Ústavy SR).

Nasledujúca tabuľka prezentuje príslušnosť obyvateľov k jednotlivým úradom špecializovanej štátnej správy

Tab. č. 25 Príslušnosť obyvateľov k úradom ŠŠS

Sídlo matričného úradu	<i>Pečovská Nová Ves</i>
Sídlo pracoviska daňového úradu	<i>Sabinov</i>
Sídlo pracoviska Obvodného oddelenia policajného zboru	<i>Sabinov</i>
Sídlo Okresného súdu	<i>Prešov</i>
Sídlo Okresného riaditeľstva Hasičského a záchranného zboru	<i>Prešov</i>
Sídlo pracoviska okresného úradu	<i>Sabinov</i>
Sídlo územného Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny	<i>Prešov</i>
Sídlo Obvodného úradu životného prostredia	<i>Sabinov</i>

Zdroj: ŠÚ SR

Organizačná štruktúra obce

Súčasnú zriadenie verejnej správy a administratívy reprezentuje obecný úrad. Obecný úrad je výkonným orgánom obecného zastupiteľstva a starostu obce Ľutina. Obecný úrad zabezpečuje organizačné a administratívne veci obecného zastupiteľstva a starostu obce, ako aj orgánov zriadených obecným zastupiteľstvom. Obecné zastupiteľstvo má 5 poslancov, ktorí sú volení obyvateľmi obce na obdobie 4 rokov. Pri obecnom zastupiteľstve sú zriadené tieto komisie:

- Komisia finančná
- Komisia pre kultúru a šport
- Komisia majetková
- Komisia pre ochranu verejného poriadku.

Najvyšším výkonným orgánom obce je starosta, ktorého volia obyvatelia obce na 4 roky.

1.2. Analýza vonkajšieho prostredia

1.2.1. Identifikácia hlavných vonkajších faktorov rozvoja územia a analýza vplyvu vonkajšieho prostredia na vývoj situácie v území

Obec Ľutina je súčasťou Prešovského samosprávneho kraja. Prešovský kraj má v rámci Slovenskej republiky najvyššiu pôrodnosť a najvyšší prirodzený prírastok obyvateľstva. Vplyvom migrácie je však celkový prírastok obyvateľstva len druhý najvyšší v SR. V poslednom období dochádza k úbytku populácie v predproduktívnom veku a nárastu populácie v produktívnom a poproduktívnom veku.

STEEP faktory

V analýze vonkajšieho prostredia bola použitá STEEP analýza, ktorá posudzuje vonkajšie faktory v sociálnej, technologickej, ekonomickej, ekologickej a politickej oblasti. Ide o problémy a zámery na celoštátnej či nadnárodnej úrovni, ktoré majú vplyv na miestny rozvoj. Zmeny v spoločnosti prebiehajú neustále, jednotlivé faktory sa vzájomne ovplyvňujú a nemožno ich posudzovať oddelene.

Sociálne faktory

Prešovský kraj patrí medzi najchudobnejšie regióny Slovenska. Napriek rastu jeho hrubého regionálneho produktu stále výrazne zaostáva za priemerom EÚ. Podiel Prešovského kraja na celkovom hrubom domácom produkte sa v posledných rokoch pohybuje medzi 8,5 – 9%, čo je najnižší podiel zo všetkých krajov. Región je charakteristický vysokou nezamestnanosťou a nízkym podielom kvalifikovanej pracovnej sily. Štruktúra ekonomicky aktívneho obyvateľstva je oproti ostatným krajom Slovenska charakteristická vyšším podielom osôb s ukončeným a neukončeným základným vzdelaním. Miera evidovanej nezamestnanosti v okrese Sabinov dosahovala ku koncu roka 2014 hodnotu 21,9%, čo je o 9,6 percentuálneho bodu viac ako miera evidovanej nezamestnanosti za Slovensko ako celok. Spomedzi evidovaných UoZ je v kraji vysoký podiel uchádzačov s ukončeným stredným odborným vzdelaním a úplným stredným odborným vzdelaním. Významnú časť evidovaných UoZ tvoria osoby s ukončeným základným vzdelaním a bez ukončeného základného vzdelania.

Demografické starnutie populácie v regióne vytvára tlak na zvyšovanie kvality a kapacity sociálnych služieb, najmä pre obyvateľov v poproduktívnom veku.

V rámci celosvetových sociálnych faktorov majú v súčasnosti na vývoj spoločnosti najväčší vplyv demografické zmeny – znižovanie celkového počtu obyvateľov, znižovanie počtu detí a zvyšovanie počtu seniorov, zvyšovanie priemerného veku obyvateľov, odchod obyvateľov v produktívnom veku do zahraničia za prácou a kariérou. Prejavujú sa zmeny v životnom štýle – rýchle životné tempo, viac stresu a menej pohybových aktivít, konzumný spôsob života, nárast kriminality a drogových závislostí, zhoršujúci sa zdravotný a fyzický stav populácie, množstvo informácií, vplyv techniky a médií. Dochádza k oslabovaniu tradičných ľudských hodnôt – zhoršovanie medziľudských vzťahov a komunikácie, peniaze ako meradlo hodnôt, kríza rodiny, zvyšovanie počtu rozvodov a detí narodených mimo manželstva. Na druhej strane sa posilňujú skupiny oživujúce tradície a tradičné hodnoty, ktoré sa týkajú stravovania, bývania a celkového životného štýlu.

Technologické a ekonomické faktory

Priemysel v kraji je rôznorodý, nie je výrazne zameraný na niektoré konkrétne výrobné odvetvia. Dôležitými priemyselnými odvetviami sú kovospracujúci, drevospracujúci, potravinársky, elektrotechnický, strojársky, chemický, textilný a odevný priemysel. Priemysel je koncentrovaný predovšetkým v okresných mestách. Významnými podnikmi pôsobiacimi v okolí obce sú Odeva s.r.o. Lipany, Ultra plast, s.r.o. Lipany, ZTS Sabinov, Milk - Agro Sabinov, Sanas Sabinov a ďalšie.

Na území kraja pôsobí viac ako 16 tisíc firiem zameraných na tvorbu zisku a 55,5 tisíc súkromne podnikajúcich fyzických osôb (živnostníkov, vrátane fyzických osôb podnikajúcich na základe iného ako živnostenského zákona). Svoju činnosť orientujú hlavne do odvetví stavebníctva, obchodu a priemyselnej výroby. Podľa počtu zamestnancov 95 % firiem je zaradených medzi malé podniky (do 49 zamestnancov), 1,6 % medzi stredné (od 50 - 249 zamestnancov) a 0,3 % medzi veľké podniky (nad 250 zamestnancov). Napriek tomu, že v kraji prevažujú malé a stredné podniky, ich počet je stále veľmi nízky a rovnako je nízka aj ich konkurencieschopnosť.

Z hľadiska odvetvovej štruktúry výroby má poľnohospodárstvo v Prešovskom kraji menej významné postavenie. Význam poľnohospodárstva spočíva predovšetkým v iných efektoch jeho pôsobenia na regionálny rozvoj. V rámci nich dôležitú úlohu má najmä krajinotvorný a ekologický efekt a rozvoj vidieka.

Celosvetové rýchle tempo inovácií v technológiách, najmä informačných, podstatne zvyšuje produktivitu i kvalitu výroby, umožňuje ľahší prístup k zdrojom a službám, zlepšujú sa formy spolupráce na diaľku. Z technologického hľadiska došlo k výraznému zlepšeniu kvality zariadení a objektov, s tým však súvisí aj nárast financií potrebných na ich získanie, prevádzku a údržbu. Postupná informatizácia spoločnosti spôsobuje, že informácie z akejkoľvek oblasti sú šírené a dostupné nielen prostredníctvom elementárnych technológií (televízia, rozhlas, káblová televízia.). K dispozícii sú aj vyspelejšie informačno-komunikačné technológie (počítače, internet, mobilné

telefóny) a zariadenia domácej zábavy (domáce kiná, prehrávače hudby a videa, tablety, herné konzoly).

Z celoslovenského hľadiska bol až do roku 2008 zaznamenávaný pozitívny makroekonomický vývoj a rast životnej úrovne obyvateľov. V posledných rokoch je vývoj vo svete a na Slovensku ovplyvnený ekonomickou krízou. Týka sa oblasti výroby, dopravy, obchodu, finančného kapitálu a spotreby. Obdobie krízy nepriaznivo vplýva na podniky, podnikateľov, verejný sektor, neziskový sektor, ako aj samotných obyvateľov. Kvalita podnikateľského prostredia na Slovensku nie je hodnotená ako dobrá. Prešovský kraj patrí z hľadiska výkonnosti ekonomiky medzi najslabšie kraje v SR, a to vo všetkých ukazovateľoch – regionálny hrubý domáci produkt, priemerné mzdy, výška investícií a prírastok pracovných miest. Horšie sociálno-ekonomické podmienky spôsobujú obmedzenie výdavkov domácností na základné potreby, a to najmä v kategórii najmä mladých ľudí s rodinami a dôchodcov. Sociálno-ekonomická situácia niektorých skupín obyvateľstva je taká nepriaznivá, že sú odkázaní na pomoc obce či štátu. Vzdelávacie, kultúrne a športové aktivity sa stávajú pre niektoré skupiny obyvateľov nedostupné z ekonomických dôvodov.

Ekologické faktory

Medzi hlavné globálne ekologické problémy patria: znečisťovanie životného prostredia (ovzdušia, vôd a pôdy), poškodzovanie zdravia ľudí, populačná explózia, kyslé dažde, skleníkový efekt, zväčšovanie ozónovej diery, znižovanie tvorby kyslíka, ohrozenie biodiverzity, úbytok a znehodnocovanie pôdy, rozširovanie púští, úbytok lesov, nadmerné čerpanie nerastných zdrojov, nárast objemu odpadov a problémy s ich odstraňovaním. Hrozba zmeny klímy a jej negatívnych dôsledkov predstavuje v súčasnosti vážny problém. Najnápadnejším prejavom klimatickej zmeny je globálne otepľovanie. Popri čoraz častejších extrémnych prejavoch počasia (vlny horúčav, dlhšie trvajúce a intenzívnejšie sucha, silnejšie a prudšie búrky, povodne a pod.) treba do budúcnosti počítať najmä s rozšírenejším výskytom hmyzích a iných škodcov ako aj ľudských patogénov. Významným dôsledkom klimatickej zmeny bude ústup horských ľadovcov, častejší výskyt nebezpečných poveternostných javov a nárast hladiny svetových oceánov. Súčasná klimatická a energetická politika EÚ sa zameriava na 3 ciele: zníženie emisií skleníkových plynov, zvýšenie podielu obnoviteľných zdrojov a úspora primárnej energetickej spotreby.

Politické faktory

Z medzinárodného hľadiska možno považovať za najvýznamnejšie politické faktory poslednej dekády najmä vstup SR do NATO (2004), EÚ (2004) a Schengenského priestoru (2007), zavedenie eura (2009), globalizáciu ekonomiky a životného štýlu. Na zmiernenie dopadov ekonomickej krízy sú prijímané politické rozhodnutia v oblasti znižovania verejných výdavkov a zvyšovania príjmov do

štátneho rozpočtu, čo negatívne ovplyvňuje podnikanie i aktivity samospráv. Rozpočty samospráv sú v podobe nižších príjmov v rámci podielových daní. Kvalitný výkon prenesených kompetencií zo štátu na samosprávy, najmä v oblasti školstva a sociálnych služieb je obmedzený znižovaním normatífov, a tým aj finančnými možnosťami na rozvoj týchto oblastí. Na Slovensku je možné pozorovať nízku dôveryhodnosť obyvateľov najmä v oblasti justície, korupčného správania vo verejnej správe a čerpania eurofondov.

Tabuľka č. 26 - STEEP analýza

STEED faktory				
Sociálne faktory	Technologické faktory	Ekonomické faktory	Ekologické faktory	Politické faktory
<ul style="list-style-type: none"> - demografické zmeny - zmeny v životnom štýle - oslabovanie tradičných životných a kultúrnych hodnôt 	<ul style="list-style-type: none"> - rýchlo tempo inovácií - v technológiách - postupná informatizácia spoločnosti 	<ul style="list-style-type: none"> - ekonomická kríza - nedostatočná kvalita podnikateľského prostredia SR - nedostatočná ekonomická výkonnosť PSK - obmedzenie výdavkov domácností na základné potreby 	<ul style="list-style-type: none"> - globálne ekonomické problémy - hrozba zmeny klímy a jej dôsledkov - klimatická a energetická politika EÚ 	<ul style="list-style-type: none"> - členstvo SR v NATO, EÚ, Schengenský priestor, mena euro - globalizácia ekonomiky a životného štýlu - znižovanie verejných výdavkov v SR - prenos kompetencií štátu na samosprávy - nízka dôveryhodnosť obyvateľov (justícia, polícia korupcia, eurofondy)

Charakteristika špecifických stránok regiónu

Prešovský kraj je územím s veľkým prírodným potenciálom, množstvom historických pamiatok, ľudovou architektúrou a folklórom. Uvedené skutočnosti vytvárajú predpoklad pre rozvoj cestovného ruchu v regióne. Obec Ľutina leží na južnom úpätí Čergovského pohoria vo východnej

časti Šarišského podolia. Vzhľadom na potenciál, ktorý má tento región v oblasti cestovného ruchu, má veľké rezervy v oblasti poskytovania hotelových a reštauračných služieb. Ich podiel na tržbách kraja dosahuje len 0,6%. Veľkou výhodou priemyslu v kraji je jeho diverzifikácia.

Obec Ľutina patrí svojim katastrálnym územím do okresu Sabinov a je súčasťou Prešovského samosprávneho kraja. Poloha obce, ktorá je 13 km vzdialená od okresného mesta Sabinov a 31 km vzdialená od sídla krajského mesta Prešov priamo aj nepriamo ovplyvňuje vývoj obce. Kľúčové charakteristiky pre ďalší ekonomický rozvoj regiónu sú:

A, zaostávajúce miestne hospodárstvo

Prešovský samosprávny kraj patrí medzi kraje ktoré zaostávajú za rozvojom ostatných slovenských regiónov ako aj regiónov EU. Jeho úroveň HDP na obyvateľa v parite kúpnej sily nedosahuje ani 40 % úrovne v súčasných krajinách EU. A aj keď náskok sa postupne znižuje, toto znižovanie je mierne a pri súčasných tempách rastu by hospodárstvo Prešovského kraja dosiahlo hladinu Európskej únie až v roku 2259.

Prešovský kraj sa na tvorbe celoštátneho hrubého produktu (HDP) podieľa objemom 9% čo je najmenší podiel zo všetkých krajov Slovenska.

Najvýznamnejším odvetvím hospodárstva Prešovského kraja je obchodná činnosť, ktorej sa v regióne venuje najviac podnikateľských subjektov. K významným hospodárskym odvetviam patrí aj spracovateľský priemysel, predovšetkým potravinársky, založený na poľnohospodárskej produkcii, odevný, textilný, drevospracujúci priemysel. V priemysle Prešovského kraja je zamestnaných približne 34% ekonomický aktívneho obyvateľstva.

Prešovský kraj je známy ako región plný turistických atrakcií. Je to región kúpeľov s vyše 400 minerálnymi a termálnymi prameňmi. Viac ako štvrtina všetkých kultúrnych pamiatok Slovenska sa nachádza práve na území Prešovského samosprávneho kraja. Okrem národných kultúrnych pamiatok v samotnom Prešove (detailne rozpísané v Podpornom dokumente) možno spomenúť mesto Bardejov s historickým centrom zapísaným v zozname svetového dedičstva UNESCO, Spišskú Kapitulú (UNESCO), stredoveké mesto Levoča s najvyšším dreveným oltárom na svete, jedinečný mestský hrad v Kežmarku, hrad Stará Ľubovňa zo 14-teho storočia, 26 drevených kostolíkov datovaných od 15-teho storočia, unikátne Opálové bane v Dubníku, odkiaľ pochádza najväčší opál na svete, prešovské soľné bane Solivary s technológiou zo 16. storočia, či Múzeum moderného umenia Andyho Warhola v Medzilaborciach.

Príčiny zaostávania je možné rozdeliť do niekoľkých skupín:

- 1, Nízka produktivita práce v sektoroch priemyslu a služieb
- 2, Nízka miera využitia pracovných síl vzhľadom na vysokú nezamestnanosť

3, Efektívnejšiemu rozvoju hospodárstva regiónu bráni aj nedostatočne vybudovaná infraštruktúra dopravných rýchlostných komunikácií

B, Nevyužitý rozvojový potenciál

Územie Prešovského samosprávneho kraja poskytuje veľký potenciál rozvoja a je schopný zvyšovať konkurencieschopnosť jeho hospodárstva. Medzi najsilnejšie stránky regiónu patria:

- 1, Bohaté prírodné a kultúrno-historické danosti krajiny
- 2, Strategická poloha na hranici troch krajín a v hraničnom pásme EÚ
- 3, Mladá pracovná sila
- 4, Priaznivé klimatické prostredie a pôdne pomery
- 5, Výdatné zásoby minerálnych a liečivých prameňov a geotermálnych prameňov

C, Únik mozgov

Stálym a pretrvávajúcim javom v regióne je dlhodobé vyst'ahovávanie sa miestnych obyvateľov, ktorá súvisí s nízkou atraktivitou existujúcich pracovných miest a nízkou priemernej mzdy za prácu. Preto dochádza k problémom udržania kvalifikovanej pracovnej sily.

D, Sociálne napätie

Sociálne napätie v marginalizovaných skupinách obyvateľstva ide ruka v ruke so zaostávajúcim hospodárstvom. Problémom je aj regionálne rozmiestnenie a dostupnosť zariadení sociálnych služieb najmä ide o penzióny a domovy dôchodcov.

E, Znečistenie životného prostredia

Životné prostredie Prešovského kraja, predovšetkým jeho juhovýchodná časť, patrí k najviac znečisteným oblastiam na Slovensku. Oveľa dôležitejšie je, že toto znečistenie rastie a môže ohroziť ekologickú stabilitu.

Aktuálnym problémom Prešovského kraja je neustále ohrozenie ničivými záplavami.

V rámci rozlohy SR má Prešovský kraj rozlohu (18,3%). Napriek tomu, že podiel Bratislavského, Trnavského, Trenčianskeho a Nitrianskeho kraja predstavuje súhrne iba 34,8% podiel na území SR, v týchto krajoch žije viac ako 46% obyvateľstva. Najhustejšie obývaným krajom SR je Bratislavský s hustotou obyvateľstva 301 obyvateľov na km² a najnižšia hustota obyvateľstva je v Banskobystrickom kraji (70 obyvateľov na km²) a Prešovskom kraji (70 obyvateľov na km²).

Z celkového počtu sídiel až 92,9 % tvoria sídla do 1 999 obyvateľov, z ktorých najmä v horských a podhorských oblastiach prevládajú malé vidiecke sídla. Štruktúra osídlenia sa vyznačuje

veľkou početnosťou malých obcí, najmä v severnej a severovýchodnej polohe. Značnú časť obcí (63), čo predstavuje 9,47 % nedosahuje veľkostnú kategóriu 100 obyvateľov. 23 sídiel má štatút mesta.

Kraj sa rozprestiera v smere západ – východ. Dĺžkou 250 km približne trikrát prekonáva svoju šírku. Prešovský kraj má spoločné hranice s dvoma samostatnými štátmi, Poľskom (360 km), Ukrajinou (38 km) a s tromi slovenskými kraji, Košickým, Banskobystrickým a Žilinským samosprávnym krajom.

Povrch Prešovského kraja je výrazne členitý, s pomerne vysokými horami, z ktorých najvyššie sú Vysoké Tatry. Nachádza sa tu najvyššie položené mesto na Slovensku – 2 655 m vysoký Gerlachovský štít. Z celkovej výmery kraja 899 761 ha zaberá lesná pôda 49,1%.

V bohatej a pestrej prírode Prešovského kraja sa nachádza množstvo chránených území. Najcennejšie sú národné parky – Tatranský národný park, Pieninský národný park a Národný park Poloniny, v juhozápadnom cípe zasahuje do územia kraj časť Národného parku Nízke Tatry.

Vo vekovej štruktúre je pre viaceré okresy Prešovského kraja, v porovnaní s ostatnými kraji a okresmi SR typický nadpriemerný podiel obyvateľstva v predproduktívnom populácie a v produktívnom veku. Tento jav je charakteristický najmä v okresoch s vysokým podielom rómskeho obyvateľstva.

V pohlavnej štruktúre obyvateľstva Prešovského kraja mierne prevládajú ženy (50,8%).

Územie prešovského kraja je národnostne nehomogénne. Viac ako 9/10 predstavuje obyvateľstvo slovenskej národnosti. Najpočetnejšími menšinami sú rusínska a ukrajinská.

Z hľadiska medzinárodnej dopravy má Prešovský kraj významnú polohu na sever – juh, ale aj východ – západ. Prechádza ním dôležitý hlavný severný cestný koridor Bratislava – Žilina – Poprad – Prešov – Košice, v smere sever – juh východný medzinárodný koridor Poľsko – Stará Ľubovňa-Prešov a Poľsko – Svidník- Prešov, ktorý pokračuje po spoločnej trase do Košíc a Maďarska.

Čo sa týka leteckej dopravy na území regiónu je medzinárodné letisko Poprad, ktoré slúži hlavne pre región Tatier a ďalšie časti kraja majú letecké spojenie z medzinárodného letiska Košice.

Železničné trate medzinárodného, resp. celoštátneho významu sú Žilina – Košice – Medzilaborce a Plaveč – Prešov – Košice.

Verejnú autobusovú dopravu zabezpečujú linky Slovenskej autobusovej dopravy a linky súkromných prepravcov.

1.4. Zhodnotenie súčasného stavu územia

SWOT ANALÝZA

Nasledujúce SWOT analýzy sa zameriavajú na silné, slabé stránky, príležitosti a riziká prioritných rozvojových oblastí. Na ich základe budú formulované hlavné rozvojové ciele.

Analýza SWOT

Sledovať a vyhodnocovať vývojové trendy v regióne v neustále sa meniacom vonkajšom prostredí, identifikovať trend sociálno-ekonomického rozvoja, alebo smer vývoja ako príležitosť alebo hrozbu, je v súčasnosti pre obec Ľutina nevyhnutnosť. To, čo sa na prvý pohľad zdá ako príležitosť, ňou vo vzťahu k zdrojom obce, kultúre, ľudským zdrojom, životnému prostrediu a hospodárstvu, uplatňovanej stratégii vôbec nemusí byť.

Nástrojom pre celkovú analýzu vonkajších a vnútorných činiteľov je SWOT analýza. Predstavuje kombináciu dvoch analýz, S – W – O – T. Účelom SWOT analýzy je posúdenie vnútorných predpokladov obce k uskutočneniu určitého rozvojového zámeru a podrobenie rozboru i vonkajších príležitostí a obmedzení určované potrebami obyvateľov a subjektov v rámci obce. Na jej základe môže obec prikrčiť k formulácii špecifických cieľov.

SWOT analýzy boli spracované pre tri základné oblasti. Silné a slabé stránky obce Šarišské Michaľany boli hodnotené z pohľadu tzv. vnútorného prostredia“, ktoré dokážu obec určitým spôsobom ovplyvniť. Príležitosti a ohrozenia boli hodnotené prevažne z pohľadu tzv. vonkajšieho prostredia“, ktoré obec nedokáže vzhľadom na svoju právomoc sama ovplyvniť.

Tab. č. 27 SWOT analýza pre Sociálnu oblasť

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> - kultúrne pamiatky a pietne miesta v obci (Mariánske pútnické miesto, Ľutinská hora, Bazilika Minor, miniskanzon drevených chrámov) - pútnické miesto - tradícia kultúrno- spoločenských podujatí - existencia minerálnych prameňov (oddychová zóna) - pripravené projektové zámery (projektová dokumentácia) - existencia cirkevnej materskej školy	<ul style="list-style-type: none"> - absencia multifunkčného športového ihriska - nedostatočný počet kultúrno- spoločenských podujatí (Dni obce) - zlý technický kultúrno spoločenskej budovy - neexistujúca oddychová zóna - nezrekonštruované kultúrne pamiatky a pietne miesta - absentujúci dom smútku - nedostatok finančných zdrojov na prevádzku škôl a školských zariadení, ich rekonštrukciu, vybavenie a odmeňovanie

<ul style="list-style-type: none"> - plneorganizovaná Základná škola I. a II. stupňa s vyučovacím jazykom slovenským - fungujúca knižnica - blízkosť okresných miest Prešov a Sabinov s možnosťou ďalšieho stredoškolského štúdia - blízka dostupnosť vysokých škôl (Prešov, Košice) 	<ul style="list-style-type: none"> - zamestnancov - neexistencia sociálneho zariadenia pre seniorov - nedostatočné financovanie kultúry a kultúrnych pamiatok
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> - propagácia spoločensko-kultúrnych podujatí v obci - atraktivita vidieckeho bývania v obci zvyšujúca počet obyvateľov - príprava a realizácia projektov zo štrukturálnych fondov EÚ - podpora kultúry, vzdelávania, športu podnikateľskými subjektmi a sponzormi - spolupráca obce s okolitými samosprávami a organizáciami (MAS, mikroregióny, občianske združenia, cezhraničná spolupráca atď.) - rekonštrukcia kultúrnych pamiatok a pietnych miest - rekonštrukcia a výstavba športového a kultúrno- spoločenského areálu - zvýšená aktivita a zapájanie sa občanov do vecí verejných 	<ul style="list-style-type: none"> - demografický vývoj obyvateľstva - nedostatočný systém financovania kultúry a športu - nedostatočné finančné ohodnotenie pedagógov - pokračovanie trendu pasívneho spôsobu života u obyvateľov - zhoršujúci sa zdravotný stav populácie - pretrvávajúci nedostatok financií v rezorte kultúry a športu - odchod mladých ľudí za prácou do iných miest a zahraničia - administratívne zaťažujúce podmienky čerpania prostriedkov z EÚ fondov

Zdroj: vlastné spracovanie

Tabuľka č. 28 SWOT analýza pre Hospodársku oblasť

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> - prírodné danosti obce, vhodné pre rozvoj cestovného ruchu, pešej turistiky, cykloturistiky, behu na lyžiach - vidiecke prostredie vhodné na rozvoj ekologického a energetického 	<ul style="list-style-type: none"> - neexistujúci vodovod, kanalizácia, vodojem - nevybudovaná plynofikácia - absencia turistických chodníkov resp. vyhliadkovej veží, bežkárskych tratí - nedostatočná modernizácia resp.

<p>poľnohospodárstva</p> <ul style="list-style-type: none"> - vybudovaná elektrická sieť (100%) - vybudované verejné osvetlenie (70%) - pokrytie signálom operátorov – Orange, T-com - existujúce optické siete - vybudovaná sieť miestneho rozhlasu pre informovanie obyvateľov obce - vybudovaný monitorovací kamerový systém - vybudované miestne komunikácie (cesty, chodníky) - existencia ubytovacích kapacít - nadviazaná cezhraničná spolupráca s poľským mestom Piwniczna-Zdrój 	<p>dobudovanie verejného osvetlenia a kamerového systému</p> <ul style="list-style-type: none"> - slabé označenie turistických trás, historických pamiatok - absencia informačných tabúl - nedobudované pešie komunikácie (chodníky), resp. zlý technický stav cestných komunikácií (ciest) - nedostatočné pokrytie optickými sieťami - slabo rozvinutá hospodárska základňa obce, nízky obecný rozpočet, nedostatok finančných zdrojov na investície - malý počet podnikateľských subjektov s malým dosahom na hospodárstvo obce - stagnujúca poľnohospodárska výroba - absencia rozvojových programov na obecnej úrovni a v podnikateľskej sfére, slabá angažovanosť obyvateľstva v rozvoji obce - stagnácia rozvoja dopravnej infraštruktúry - nerozvinuté formy podnikania pri poskytovaní služieb obyvateľstvu (obchody, komunálne služby, remeslá); nejestvujúce služby v oblasti turistického ruchu - slabá informovanosť občanov vo všetkých oblastiach občianskeho a hospodárskeho života; nedostatok motivácie obyvateľstva k podnikateľskej činnosti - relatívne nízky príjem obyvateľov obce, malý podiel príslušníkov strednej vrstvy - vysoká miera nezamestnanosti, problém dlhodobej nezamestnanosti - chýbajúce pracovné príležitosti v obci, únik kvalifikovaných občanov za prácou do iných oblastí SR a do zahraničia - malý počet občanov s vyšším vzdelaním, vysoký počet občanov so základným
---	---

	<p>vzdelaním bez kvalifikácie a s nedokončeným základným vzdelaním; malý záujem zo strany občanov o získanie kvalifikácie</p> <ul style="list-style-type: none"> - neexistencia tretieho sektoru, čo odráža slabý záujem občanov o záujmovú činnosť, ale aj o iniciatívne riešenie obecných problémov, miestna samospráva nemá partnera pre definovanie a uskutočňovanie rozvojových zámerov - slabá propagácia územia - nízka úroveň starostlivosti o kultúrne pamiatky - neexistujúca kapacita ubytovacích kapacít - nedobudované a neoznačené turistické chodníky, cykloturistické trasy a bežecké trasy - nepripravenosť obyvateľov na poskytovanie služieb cestovného ruchu - absencia turistických informačných tabúl - absencia cezhraničnej spolupráce - nedostatočné kapacity pre vhodných zahraničných investorov
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> - rekonštrukcia verejného osvetlenia, zníženie energetickej náročnosti a jeho rozšírenie na neosvetlené časti obce - rekonštrukcia a modernizácia obecného kamerového systému a dobudovanie optických sietí - vybudovanie turistickej infraštruktúry (výhliadková veža) - výstavba nových chodníkov v obci - dostavba ciest v obci - vybudovanie cyklistických a turistických trás 	<ul style="list-style-type: none"> - slabý záujem štátu o kompletizáciu technickej infraštruktúry - administratívne zaťažujúce podmienky čerpania prostriedkov z EÚ fondov - prírastok tzv. civilizačných chorôb - finančná náročnosť opráv a údržby miestnych komunikácií - odliv kvalifikovanejšej pracovnej sily mimo región a/alebo neprispôsobenie sa značnej časti ostatnej pracovnej sily v meste zmeneným požiadavkám na trhu práce

<ul style="list-style-type: none"> - dobudovanie informačných tabúl a označení - spolupráca verejného a súkromného sektora v oblasti sociálnej politiky, schopnosť získať financie z rôznych zdrojov - zapojenie súkromných investorov do rozvoja obce - možnosť využívania a čerpania finančných prostriedkov z fondov EÚ - oživenie priemyselnej a poľnohospodárskej výroby - zvýšenie atraktivity obce pre podnikanie a cestovný ruch - spolupráca obce s okolitými samosprávami a organizáciami (MAS, mikroregióny, občianske združenia, cezhraničná spolupráca atď.) - možnosti cezhraničnej spolupráce - podpora malých a stredných podnikateľov v cestovnom ruchu zo strany štátu a EÚ - spolupráca s informačnými centrami - možnosť vybudovania nových lokalít pre výstavbu domov podľa územného plánu obce 	<ul style="list-style-type: none"> - zložité majetkovoprávne vzťahy v obci - vecné bremená - slabá koordinácia všetkých zainteresovaných subjektov regiónu - nízka úroveň priestorového vybavenia kultúrnych akcií, absencia kultúrno-spoločenského areálu - slabé postavenie Slovenska a regiónu na trhu cestovného ruchu - legislatíva obmedzujúca rozvoj turizmu - pretrvávajúci nezáujem investorov o Východné Slovensko - nízka podpora štátu živnostníkov
---	---

Zdroj: vlastné spracovanie

Tabuľka č. 29 SWOT analýza pre Enviromentálnu oblasť

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> - zavedený separovaný zber komunálneho odpadu - v obci je evidované chránené vtáčie územie - kvalitný poľnohospodársky fond v prevažnej časti obce pre pestovanie klasických plodín, rozvoj poľnohospodárskej výroby - minerálny prameň s potenciálnym využitím - pestré druhové zastúpenie fauny a flóry - ekologicky nezaťažené životné prostredie - vybudovaná ČOV - verejná kanalizácia vybudovaná na 100% 	<ul style="list-style-type: none"> - nízke ekologické povedomie občanov - nedostatočné zabezpečenie protipovodňovej ochrany obce - slabá regulácia potoka Ľutinka - využitie ČOV len na 50% - zlý technický stav prícestných priekop (rigolov) - absencia využívania alternatívnych zdrojov energie

- vypracovaný Program odpadového hospodárstva	
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> - regulácia koryta miestneho potoka a revitalizácia jeho okolia - zlepšenie technického stavu prícestných priekop (rigolov) - zvýšenie právneho povedomia obyvateľstva vo sfére životného prostredia - možnosti získania finančných prostriedkov z fondov EÚ - spolupráca obce s okolitými samosprávami a organizáciami (MAS, mikroregióny, občianske združenia, cezhraničná spolupráca atď.) - zníženie potenciálnych následkov povodní - možnosť využívania alternatívnych zdrojov energie 	<ul style="list-style-type: none"> - extrémne výkyvy počasia (kalamity, prírodné katastrofy) - klimatické zmeny - mäkká legislatíva ochrany životného prostredia - tlak na životné prostredie a pôvodnú krajinu, urbanizácia krajiny - neexistujúci systém motivácie obyvateľov minimalizovať a separovať odpad - administratívne zaťažujúce podmienky čerpania prostriedkov z EÚ fondov - zahusťovanie výstavby na úkor zelene

Zdroj: vlastné spracovanie

2. Strategická časť

Hlavným cieľom podpory regionálneho rozvoja je podľa zákona č. 539/2008 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja: odstraňovať alebo zmierňovať nežiaduce rozdiely v úrovni hospodárskeho rozvoja, sociálneho rozvoja a územného rozvoja regiónov a zabezpečiť trvalo udržateľný rozvoj regiónov, zvyšovať ekonomickú výkonnosť, konkurencieschopnosť regiónov a rozvoj inovácií v regiónoch pri zabezpečení trvalo udržateľného rozvoja, zvyšovať zamestnanosť a životnú úroveň obyvateľov v regiónoch pri zabezpečení trvalo udržateľného rozvoja. Strategickým cieľom PRO je trvalo udržateľný rozvoj obce s využitím miestneho potenciálu – ekonomického, ľudského a environmentálneho.

Vízia obce

Chceme, aby Ľutina do roku 2022 bola obcou:

- s vysokou konkurencieschopnosťou
- s moderným školstvom, prispôbeným súčasným podmienkam trhu práce
- dobre hospodáriacou a dobre riadenou obcou
- so zabezpečeným kvalitným sociálnym systémom
- s rozvinutým cestovným ruchom
- s dokončenou modernou komplexnou infraštruktúrou
- s rozvinutými službami pre občanov
- ktorá podporuje kultúru a šport a pripravuje kultúrne a športové podujatia pre obyvateľov aj návštevníkov obce
- ktorá podporuje ochranu životného prostredia, trvalo udržateľný rozvoj a energetiku nezaťažujúcu životné prostredie

Ľutina bude obec s dobrým menom v regióne, atraktívna pre návštevníkov a priateľská k svojim obyvateľom, s komplexne vybudovanou infraštruktúrou vrátane kanalizácie, poskytujúca dobré podmienky pre bývanie i podnikanie, s kvalitným životným prostredím bez ekologických záťaží a obyvateľmi aktívne napomáhajúcimi jeho ochrane, s bohatým spoločenským životom, pestovanými tradíciami a pravidelnými kultúrnymi a športovými podujatiami a s možnosťami pre vzdelávanie a aktívne formy trávenia voľného času. Obec Ľutina bude obcou, ktorá bude vyvážené zabezpečovať podmienky pre harmonický život všetkých kategórií svojich obyvateľov. Obec sa stane príjemným sídlom zabezpečujúcim komplexné sociálne služby pre svojich obyvateľov ako aj okolitých obcí.

Poslanie

Poslanie je komplexná a všeobecná definícia objasňujúca mandát obce Ľutina. Poslanie opisuje a prezentuje základné služby (produkty), ktoré poskytuje a identifikuje hlavných „zákazníkov“, t.j. jej obyvateľov, miestnych podnikateľov, záujmové združenia a pod. Poslanie vyjadruje základný dôvod existencie obce Ľutina a odpovedá na tri otázky: Čo obec robí? Prečo to robí? Pre koho to robí?. Predpokladom pre zabezpečovanie kvalitných služieb obyvateľom obce, podnikateľom či návštevníkom a celkový plynulý chod samosprávy a jej orgánov je dôsledný denný operatívny manažment a realizácia profesionálnych interných služieb. Jedným zo základných predpokladov rozvoja obce je dodržiavanie zákonností a pravidiel miestnej samosprávy, ochrana života a osobného majetku občanov, ale aj životného prostredia.

2.1. Sociálna oblasť

V sociálnej oblasti sa obec zameriava na zvýšenie kvality života obyvateľov prostredníctvom podpory služieb pre obyvateľov. V rámci kultúrnej oblasti všestranne podporovať všetky oblasti kultúrneho života a poskytovať platformu pre vzájomnú komunikáciu a koordináciu významných podujatí. Cieľom je aj podpora športovísk a športových podujatí – podpora rozvoja telesnej kultúry, podporovať útvary talentovanej mládeže a športové kluby v obci. Zlepšenie možnosti voľno-časových aktivít detí, mládeže a dospelých podporujúcich zdravý životný štýl.

V oblasti **kultúry** je cieľom obce realizovanie väčšieho množstva kultúrno- spoločenských aktivít a usporiadanie kultúrnych podujatí.

V oblasti **rozvoja športu** sa chce obec zamerať na výstavbu športovísk v obci t.j. na vybudovanie nového futbalového ihriska, viacúčelového ihriska a telocvične pri ZŠ.

Na zlepšenie kvality **voľno-časových služieb** obec plánuje výstavbu a revitalizáciu oddychových zón..

V oblasti **bývania** obec plánuje vybudovanie 12-bytovej jednotky bežného štandardu.

V oblasti **sociálnej** obec plánuje zriadiť denný stacionár pre seniorov.

2.2. Hospodárska oblasť

Snahou obce v oblasti hospodárskeho rastu je vybudovanie a dokončenie chýbajúcej infraštruktúry a služieb na úroveň porovnateľnú s priemerom v SR. Propagácia kultúrnych, historických a prírodných daností obce v oblasti turistického ruchu.

V oblasti **technickej infraštruktúry** sa obec plánuje zamerať na dobudovanie kanalizačnej a plynofikačnej siete. Dobudovanie, modernizáciu a opravu verejného osvetlenia, obecného rozhlasu, kamerového systému a optických sietí. Obec plánuje aj rozšírenie cintorína a výstavbu domu smútku.

V oblasti **cestnej infraštruktúry** sa obec plánuje zamerať na výstavbu nových chodníkov a ciest v obci. Opravu a rekonštrukciu prícestných priekop (rigolov). Okrem toho plánuje aj rozšírenie plochy cintorína a vybudovanie domu smútku.

Dôležitou súčasťou rozvoja obce je rozvoj **cestovného ruchu**. Vhodná poloha obce z hľadiska prístupu k miestnym a regionálnym prírodným, kultúrnym a historickým atrakciám vytvára vhodné podmienky pre dobudovanie turistických a cyklistických trás a chodníkov. Obec má taktiež v pláne podporiť cestovný ruch vybudovaním informačných tabúl a označení. Do úvahy pripadá aj výstavba vyhliadkovej veže.

2.3. Environmentálna oblasť

Víziou obce v environmentálnej oblasti je vybudovanie vysokej kvality ŽP, ktorá je prirodzenou a neoddeliteľnou súčasťou rastu kultúry života a ekonomických aktivít obyvateľov. Ochrana a skvalitňovanie životného prostredia, využívanie vodných zdrojov, ochrana ovzdušia a nakladanie s odpadmi a celková ochrana a revitalizácia krajiny. Zlepšenie starostlivosti o životné prostredie, znižovanie zaťaženia životného prostredia, dobudovanie environmentálnej infraštruktúry.

V oblasti **nakladania z odpadmi** je zámerom obce napojenie sa na čistiareň odpadových vôd (ČOV) v susediacej obci Ľutina.

Zlepšenie kvality životného prostredia v oblasti **protipovodňových aktivít** plánuje obec , reguláciu koryt potoka Ľutinka, spevnenie brehov a úprava prítokov ramien.

V oblasti **životného prostredia** obec plánuje odstránenie čiernej skládky, ktorá sa v obci nachádza.

Strategické ciele

Tab. č. 30 Hierarchia cieľov pre Sociálnu oblasť

Oblasti	1. Sociálna oblasť					
Vízia	Chceme, aby Ľutina v roku 2022 bola obcou so zabezpečeným kvalitným sociálnym systémom a aby bola pre obyvateľov obce plnohodnotne zabezpečená kultúra, šport a voľno-časové služby					
Globálne ciele	1. Kvalitná sociálna oblasť s vysokou pridanou hodnotou					
Špecifické ciele	1.1. Rozvoj športovej infraštruktúry	1.2. Rozvoj školskej a predškolskej infraštruktúry		1.3. Rozvoj sociálnych služieb	1.4. Podpora kultúrno-spoločenského života	1.5. Výstavba bytovej infraštruktúry
Opatrenia	1.1.1. Výstavba športovej infraštruktúry	1.2.1. Výstavba školskej športovej infraštruktúry	1.2.2. Rekonštrukcia školských budov	1.3.1. Rozšírenie sociálnych služieb	1.4.1. Organizácia kultúrno-spoločenských aktivít	1.5.1. Príprava pre individuálnu bytovú výstavbu (IBV)

Zdroj: vlastné spracovanie

Tab. č. 31 Hierarchia cieľov pre Hospodársku oblasť

Oblasti	2. Hospodárska oblasť						
Vízia	Chceme, aby v roku 2022 bola pre obyvateľov obce Ľutina plnohodnotne zabezpečená komplexná infraštruktúra, rozvinutý cestovný ruch						
Globálne ciele	2. Konkurencie schopné hospodárstvo s vysokou pridanou hodnotou						
Špecifické ciele	2.1. Rozvoj a obnova technickej infraštruktúry					2.2 Rozvoj infraštruktúry cestovného ruchu	
Opatrenia	2.1.1. Rekonštrukcia a rozšírenie obecného rozhlasu	2.1.2. Dostavba plynofikačnej siete	2.1.3. Dostavba kanalizačnej siete	2.1.4. Dostavba vodovodnej siete	2.1.5. Výstavba a rekonštrukcia miestnych komunikácií	2.1.6. Výstavba a rekonštrukcia pietnych miest	2.2.1. Výstavba, rozšírenie a skvalitnenie ponuky služieb cestovného ruchu

Zdroj: vlastné spracovanie

Tab. č. 32 Hierarchia cieľov pre Enviromentálnu oblasť

Oblasti	3. Enviromentálna oblasť		
Vízia	Chceme, aby v roku 2022 bola pre obyvateľov obce Ľutina poskytnutá kvalitná úroveň životného prostredia a trvalo udržateľný rozvoj nezaťažujúci životné prostredie		
Globálne ciele	3. Vysoko kvalitná a nezaťažená enviromentálna oblasť s vysokou pridanou hodnotou		
Špecifické ciele	3.1. Ochrana, zvyšovanie kvality a zachovanie životného prostredia pre ďalšie generácie		
Zdroj: vlastné spracovanie	3.1.1. Revitalizácia, regulácia a úprava vodných tokov	3.1.2. Dobudovanie čistiarnie odpadových vôd (ČOV)	3.1.3. Úprava priestranstiev obce
Opatrenia			

3. Programová časť

Programová časť Programu rozvoja obce obsahuje zoznam opatrení a aktivít realizácia ktorých je potrebná na zabezpečenie realizácie Programu rozvoja obce. Obsahuje konkrétne zámery vedenia obce a občanov obce v oblasti sociálnej, oblasti hospodárskej a oblasti environmentálnej až po úroveň opatrení a jednotlivých aktivít potrebných k naplneniu cieľov v daných oblastiach.

Tab. č. 33 Plánované ciele, opatrenia a aktivity v Sociálnej oblasti

Sociálna oblasť			
Cieľ	Opatrenie	Aktivita	Suma v EUR
1.1. Rozvoj športovej infraštruktúry	1.1.1. Výstavba športovej infraštruktúry	Výstavba multifunkčného športového ihriska	150 000,-
		Výstavba futbalového ihriska	150 000,-
1.2. Rozvoj školskej a predškolskej infraštruktúry	1.2.1. Výstavba školskej športovej infraštruktúry	Výstavba telocvične pri ZŠ	310 000.-
	1.2.2. Rekonštrukcia školských budov	Rekonštrukcia starej budovy školy	80 000,-
1.3. Rozvoj sociálnych služieb	1.3.1. Rozšírenie sociálnych služieb	Vytvorenie denného stacionára	20 000,-
1.4. Podpora kultúrno-spoločenského života	1.4.1. Organizácia kultúrno-spoločenských aktivít	Organizácia folklórneho festivalu	5 000,-
1.5. Výstavba bytovej infraštruktúry	1.5.1. Príprava pre individuálnu bytovú výstavbu (IVB)	Výstavba 12-bytovej jednotky bežného štandardu	600 000,-

Zdroj: vlastné spracovanie

Tab. č. 34 Plánované ciele, opatrenia a aktivity v Hospodárskej oblasti

Hospodárska oblasť			
Cieľ	Opatrenie	Aktivita	Suma v EUR
2.1. Rozvoj a obnova technickej infraštruktúry	2.1.1. Rekonštrukcia a rozšírenie obecného rozhlasu	Rekonštrukcia, rozšírenie a modernizácie obecného rozhlasu	10 000,-
	2.1.2. Dostavba plynofikačnej siete	Rozšírenie plynofikačnej siete	100 000,-
	2.1.3. Dostavba kanalizačnej siete	Rozšírenie kanalizačnej siete	75 000.-
	2.1.4. Dostavba vodovodnej siete	Rozšírenie vodovodnej siete	75 000,-
	2.1.5. Výstavba a rekonštrukcia	Dobudovanie miestnych komunikácií (chodníkov)	70 000,-

Hospodárska oblasť

Opatrenie	Merateľné ukazovatele výstupu	Merná jednotka	Východisková hodnota rok 2015	Cieľová hodnota v roku 2022
	miestnych komunikácií	Dostavba miestnych komunikácií (cesty)		80 000,-
	2.1.6. Výstavba a rekonštrukcia pietnych miest	Rozšírenie plochy cintorína		30 000,-
		Vybudovanie domu smútku		50 000,-
2.2 Rozvoj infraštruktúry cestovného ruchu	2.2.1. Rozšírenie a skvalitnenie ponuky služieb cestovného ruchu	Výstavba, rekonštrukcia turistických a cyklistických trás a chodníkov		100 000,-
		Vybudovanie informačných tabúlí a označení		10 000,-

Zdroj: vlastné spracovanie

Tab. č. 35 Plánované ciele, opatrenia a aktivity v Enviromentálnej oblasti

Enviromentálna oblasť			
Cieľ	Opatrenie	Aktivita	Suma v EUR
3.1. Ochrana, zvyšovanie kvality a zachovanie životného prostredia pre ďalšie generácie	3.1.1. Revitalizácia, regulácia a úprava vodných tokov	Revitalizácia, regulácia a úprava koryta potoka Ľutinka	300 000,-
	3.1.2. Modernizácia čistiarnie odpadových vôd (ČOV)	Zavedenie novej technológie ČOV	80 000,-
	3.1.3. Úprava priestranstiev obce	Odstránenie čiernej skládky	5 000,-

Zdroj: vlastné spracovanie

Súčasťou programovej časti okrem zoznamu konkrétnych aktivít a ich finančnej hodnoty je aj súbor merateľných ukazovateľov ktorý je spracovaný podľa oblasti na jednotlivé opatrenia. Pre každý ukazovateľ je daná východisková hodnota (rok 2015) a cieľová hodnota (rok 2022). V prípade výsledku ankety je merateľným ukazovateľom známka 1-5, pričom číslo 1 označuje najlepšiu známku a číslo 5 najhoršiu.

1.1.1. Výstavba športovej infraštruktúry	Počet vybudovaných multifunkčných športových ihrísk	počet	0	1 2016
	Počet vybudovaných futbalových ihrísk	počet	0	1 2016
1.2.1. Výstavba školskej športovej infraštruktúry	Počet vybudovaných telocviční	počet	0	1 2017
1.2.2. Rekonštrukcia školských budov	Počet zrekonštruovaných školských budov	počet	0	1 2016
1.3.1. Rozšírenie sociálnych služieb	Počet vybudovaných denných stacionárov	počet	0	1 2016
1.4.1. Organizácia kultúrno-spoločenských aktivít	Počet folklórnych festivalov	počet	0	1 2017
1.5.1. Príprava pre individuálnu bytovú výstavbu (IVB)	Počet vybudovaných 12-bytových jednotiek bežného štandardu	počet	0	1 2017

Tab. č. 36 Merateľné ukazovatele pre sociálnu oblasť

Tab. č. 37 Merateľné ukazovatele pre hospodársku oblasť

Opatrenie	Merateľné ukazovatele výstupu	Merná jednotka	Východisková hodnota rok 2015	Cieľová hodnota v roku 2022
2.1.1. Rekonštrukcia a rozšírenie obecného rozhlasu	Zrekonštruovaný, rozšírený a modernizovaný obecný rozhlas	Známka 1-5	3	1 2016
2.1.2. Dostavba plynofikačnej siete	Dĺžka rozšírenej plynofikačná sieť	m	0	1 000 2018
2.1.3. Dostavba kanalizačnej siete	Dĺžka rozšírenej kanalizačnej siete	m	0	400 2017
2.1.4. Dostavba vodovodnej siete	Dĺžka vybudovanej vodovodnej siete	m	0	400 2017
2.1.5. Výstavba a rekonštrukcia miestnych komunikácií	Dĺžka vybudovaných miestnych komunikácií (chodníky)	m	0	1 000 2016

Opatrenie	Merateľné ukazovatele výstupu	Merná jednotka	Východisková hodnota rok 2015	Cieľová hodnota v roku 2022
	Dĺžka vybudovaných miestnych komunikácií	m	0	1 500 2016
2.1.6. Výstavba a rekonštrukcia pietnych miest	Veľkosť rozšírenia plochy cintorína	m ²	0	6 000 2017
	Počet vybudovaných domov smútku	počet	0	1 2017
2.2.1. Rozšírenie a skvalitnenie ponuky služieb cestovného ruchu	Dĺžka vybudovaných cyklistických a turistických trás	m	0	5 000 2017
	Počet vybudovaných informačných tabúlí a označení	m	0	15 2017

Tab. č. 38 Merateľné ukazovatele pre Enviromentálnu oblasť

Opatrenie	Merateľné ukazovatele výstupu	Merná jednotka	Východisková hodnota rok 2015	Cieľová hodnota v roku 2022
3.1.1. Revitalizácia a úprava vodných tokov	Dĺžka upraveného (regulovaného) koryta potoka Ľutinka	m	0	1 500 2018
3.1.2. Modernizácia čistiarnie odpadových vôd (ČOV)	Zlepšenie využiteľnosti ČOV	známka 1-5	0	1 2018
3.1.3. Úprava priestranstiev obce	Počet odstránených čiernych skládok	počet	0	1 2016

4. Realizačná časť

Realizačnú časť programu rozvoja obce tvorí opis organizačného zabezpečenia riadenia, zodpovednosti a pravidiel spolupráce medzi jednotlivými orgánmi a subjektmi pri realizácii jednotlivých cieľov vyplývajúcich z *Programu rozvoja obce Ľutina na roky 2015 – 2022*.

4.1. Inštitucionálne a organizačné zabezpečenie realizácie PRO

Realizácia Programu rozvoja obce Ľutina bude pozostávať z vykonávania navrhnutých aktivít. Zoznam kľúčových aktivít bude prerokovaný na zasadnutiach obce a bude každoročne aktualizovaný podľa potrieb obce a možností financovania. Manažment obce plní vo vzťahu k Programu rozvoja obce nasledovné úlohy:

- vyčlenenie finančných prostriedkov, ktoré budú potrebné na aktivity
- realizácia projektov, ktoré prinesú pre obec želaný efekt a budú dlhodobo udržateľné
- monitorovanie realizácie projektov a plnenia úloh vyplývajúcich z programu rozvoja obce

Aktivity budú komunikované verejnosti prostredníctvom webovej stránky obce a úradnej tabule.

4.2. Komunikačná stratégia

O realizácii jednotlivých aktivít, ktoré sú naplánované v rámci spracovaného Programu rozvoja obce bude verejnosť informovaná prostredníctvom webovej stránky obce ako aj úradnej tabule. Každý rok sa uskutoční stretnutie pracovnej skupiny pre monitorovanie a hodnotenie PRO z dôvodu aktualizácie realizácie jednotlivých aktivít ich finančnej hodnoty, časového harmonogramu, zdrojov financovania a súladu realizácie so schváleným PRO.

4.3. Monitorovanie a hodnotenie

Cieľom monitorovania a hodnotenia je zostaviť komplexnú informáciu o tom, ako sa plnia opatrenia navrhnuté v PRO. Obec bude postupovať podľa Plánu priebežných hodnotení PRO na programové obdobie 2015 - 2022. Výstupom procesu bude správa o monitorovaní a správa o hodnotení, s ktorou budú oboznámení poslanci Obecného zastupiteľstva obce Ľutina, pracovníci obecného úradu a verejnosť.

Plán priebežného hodnotenia PRO na programové obdobie 2015 -2022 zahŕňa výkon kontroly a spôsob hodnotenia PRO. Hodnotenie jednotlivých častí PRO alebo PRO ako celku je definované dôvodom výkonu kontroly a periodicitou výkonu kontroly.

Dôvodom pre výkon hodnotenia na základe rozhodnutia starostu obce, poslancov obecného zastupiteľstva, koordinátora PRO prípadne na základe podnetu zo strany kontrolóra obce, na základe auditu prípadne na základe protokolu NKÚ SR môže byť nesúlad spracovaného PRO s jeho jednotlivými cieľmi a aktivitami na ich splnenie a ich skutočnou realizáciou či po stránke obsahovej alebo finančnej.

Hodnotením získame poznatky, ktoré môžeme zapracovať do už schváleného PRO formou doplnenia PRO a jeho schválením členmi obecného zastupiteľstva.

Periodicita tohto hodnotenia u strategického hodnotenia je 2 roky po schválení PRO a tematické hodnotenie každý rok po schválení PRO počas celého programového obdobia 2015 – 2022. Ostatné druhy hodnotení PRO budeme realizovať na základe vzniknutej spoločenskej potreby.

Tab. č. 39 Plán priebežných hodnotení PRO na programové obdobie 2016 - 2022

Typ hodnotenia	Vykonať prvýkrát	Dôvod vykonania / periodicita
Strategické hodnotenie	2017	Na základe rozhodnutia starostu obce, poslancov obce, koordinátora PRO
		Na základe vzniknutej spoločenskej potreby
Operatívne hodnotenie		Na základe rozhodnutia starostu obce, poslancov obce, podnetu občanov, koordinátora PRO
		Na základe vzniknutej spoločenskej potreby
Tematické hodnotenie časti PRO	2016	Na základe nesúlady medzi plánovanými aktivitami a cieľmi so skutočnosťou
		Na základe vzniknutej spoločenskej potreby
Ad hoc mimoriadne hodnotenie		Nesúlad medzi cieľmi stanovenými v PRO a ich značnom odklone v skutočnosti
		Na základe vzniknutej spoločenskej potreby, návrh na revíziu prípadne doplnenie PRO
Ad hoc hodnotenie celého PRO alebo jeho časti		Na základe rozhodnutia starostu, podnetu poslancov, podnetu kontrolóra obce, podnetov z kontroly, na základe auditu, na základe protokolu NKÚ SR ....
		Na základe vzniknutej spoločenskej potreby

Zdroj: Vlastné spracovanie

4.4. Akčný plán

Akčný plán obsahuje zoznam aktivít na daný rozpočtový rok s výhľadom na najbližšie roky a zahŕňa časový harmonogram realizácie jednotlivých aktivít z PRO.

V akčnom pláne sú zaznamenané jednotlivé aktivity v rámci jednotlivých oblastí, ktoré sú realizované v danom roku a ktoré plánuje obec realizovať v najbližších rokoch. Je tam uvedený stručný popis aktivity, zapojenie subjektov alebo partnerov a objem a zdroje finančných prostriedkov potrebných na realizáciu jednotlivých aktivít.

Aktualizácia akčného plánu bude vykonávaná 1 x ročne na základe už realizovaných aktivít s výhľadom na realizáciu aktivít na základe predpokladaných výziev z jednotlivých Operačných programov prípadne na základe realizácie aktivít z ich zdrojov vrátane rozpočtu obce.

Pri spracovaní akčného plánu sa vychádzalo z tabuľky ex – ante hodnotenia PHSR za predchádzajúce plánovacie obdobie a priorít realizovania jednotlivých aktivít, ktoré sú v danom čase aktuálne realizovateľné. Akčný plán tvorí prílohu k PRO.

5. Finančná časť

Tab. č. 40 Predpokladané zdroje financovania jednotlivých opatrení

Celkové náklady		EÚ	Štát	Verejné zdroje			Súkromné zdroje
		VÚC	Obec	Spolu			
Sociálna oblasť							
Opatrenie 1.1.1.	300 000,00	255 000,00	45 000,00	0	0,00	300 000,00	0
Opatrenie 1.2.1.	310 000,00	263 500,00	46 500,00	0	0,00	310 000,00	0
Opatrenie 1.2.2.	80 000,00	58 000,00	12 000,00	0	0,00	80 000,00	0
Opatrenie 1.3.1.	20 000,00	17 000,00	3 000,00	0	0,00	20 000,00	0
Opatrenie 1.4.1.	5 000,00	4 250,00	750,00	0	0,00	5 000,00	0
Opatrenie 1.5.1.	600 000,00	510 000,00	90 000,00	0	0,00	600 000,00	0
Hospodárska oblasť							
Opatrenie 2.1.1.	10 000,00	8 500,00	1 500,00	0	0,00	10 000,00	0
Opatrenie 2.1.2.	100 000,00	85 000,00	15 000,00	0	0,00	100 000,00	0
Opatrenie 2.1.3.	75 000,00	63 750,00	11 250,00	0	0,00	75 000,00	0
Opatrenie 2.1.4.	75 000,00	63 750,00	11 250,00	0	0,00	75 000,00	0
Opatrenie 2.1.5.	70 000,00	59 500,00	10 500,00	0	0,00	70 000,00	0
Opatrenie 2.1.6.	80 000,00	58 000,00	12 000,00	0	0,00	80 000,00	0
Opatrenie 2.2.1.	110 000,00	93 500,00	16 500,00	0	0,00	110 000,00	0
Environmentálna oblasť							
Opatrenie 3.1.1	300 000,00	255 000,00	45 000,00	0	0,00	300 000,00	0
Opatrenie 3.1.2	80 000,00	58 000,00	12 000,00	0	0,00	80 000,00	0
Opatrenie 3.1.3.	5 000,00	4 250,00	750,00	0	0,00	5 000,00	0

Zdroj: vlastné spracovanie

5.1. Indikatívny finančný plán PRO

V tabuľke č. 41 Indikatívny finančný plán PRO, uvádzame predpokladané ročné finančné náklady v rámci jednotlivých oblastí na základe predpokladaných výziev z jednotlivých operačných programov a na základe finančných nákladov na realizáciu jednotlivých aktivít.

V prípade zmeny harmonogramu výziev z jednotlivých operačných programov a tým aj k podstatným rozdielom v indikatívnom finančnom rozpočte na celé programové obdobie bude potrebné na základe vykonania hodnotenia finančnej časti PRO upraviť indikatívny rozpočet na programové obdobie podľa jednotlivých oblastí a aj ako celok.

Tab. č. 41 Indikatívny finančný plán PRO na roky 2015-2022 v EUR

	Rok								
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Spolu
Sociálna oblasť	0	400 000,-	915 000,-	0	0	0	0	0	1 315 000,-
Hospodárska oblasť	0	160 000,-	340 000,-	100 000,-	0	0	0	0	600 000,-
Enviromentálna oblasť	0	5 000,-	0	380 000,-	0	0	0	0	385 000,-
Spolu	0	565 000,-	1 255 000,-	480 000,-	0	0	0	0	2 300 000,-

Zdroj: vlastné spracovanie

6. Záver

Spracovaním Programu rozvoja obce Ľutina vznikol strategický strednodobý dokument v záujme zabezpečenia trvalo udržateľného rozvoja obce a regiónu, ktorý je základným východiskom pre spracovanie ďalších materiálov rozvoja obce v jej jednotlivých oblastiach.

Program rozvoja obce vychádza z prioritných potrieb obce a z možností ich realizácie s cieľom zlepšovať životné podmienky jej obyvateľov a zvyšovať konkurencie schopnosť regiónu.

Program rozvoja obce je otvorený dokument, ktorý bude pravidelne vyhodnocovaný a aktualizovaný podľa vyžadujúcich si potrieb na zasadnutiach obecného zastupiteľstva.

Zodpovednosť za administratívne zabezpečenie a za postupnú realizáciu jednotlivých aktivít obsiahnutých v programe má obecné zastupiteľstvo, starosta obce a príslušné komisie zriadené pri obecnom zastupiteľstve. Predpokladom pre úspešnú realizáciu rozvojových zámernov obce je aktívny

prístup volených zástupcov v obecnom zastupiteľstve pri vecnom schvaľovaní jednotlivých úloh a využívaní možností financovania plánovaných aktivít.

Kolektív spracovateľov Programu rozvoja obce ďakuje všetkým zúčastneným za vynaložené úsilie a čas.

Predmetný Program rozvoja obce bol schválený na zasadnutí obecného zastupiteľstva dňa:

14.12.2015/UOZ č. 39/2015 bod 1 písm.c)

.....
pečiatka obce

.....
starosta obce

7. Prílohy

Príloha č.1 Zoznam členov riadiaceho tímu, pracovných skupín a partnerov spracovania PRO

Príloha č.2 Zoznam informačných zdrojov použitých v PRO

Príloha č. 3 Zoznam skratiek použitých v PRO

Príloha č.4 Akčný plán

Príloha č. 1 Zoznam členov riadiaceho tímu, pracovných skupín a partnerov spracovania PRO

Členovia riadiaceho tímu:

Starosta obce: Vladimír Lelovský   **Poslanci:**   Pavol Hrabčák

Anton Kulaša
Jindřiška Bučková
Jarmila Daňková
Mgr. Denisa Duhaňová

Partner spracovania PRO: Agentúra regionálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja
(Mgr. Peter Stanislav)

Príloha č. 2 Zoznam informačných zdrojov použitých v PRO

1. Koncepcia územného rozvoja Slovensko 2001
2. Plán hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Ľutina
3. Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja
4. Komunitný plán obce Ľutina
5. Národná stratégia regionálneho rozvoja SR 2010
6. Stratégia Európa 2020
7. Spoločný strategický rámec EK
8. Materiály Európskej komisie k programovému obdobiu 2014-2020 a politiky súdržnosti
9. Integrovaný regionálny operačný program
10. Zákon č. 539/2008 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja, v znení neskorších predpisov
11. Zákon č. 369/1990 Z.z. o obecnom zriadení, v znení neskorších predpisov
12. Štatistický úrad SR databáza DATAcube
13. Metodika na vypracovanie Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja
14. Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny SR
15. JUHAŠČÍKOVÁ, I., ŠKÁPIK, P., ŠTUKOVSKÁ, Z. 2013, Základné údaje zo sčítania obyvateľov, domov a bytov 2011: Domy v SR, krajoch, okresoch a obciach. Bratislava: ŠÚSR. ISBN 978-80-8121-293-2

Príloha č. 3 Zoznam skratiek použitých v PRO

Skratka	Vysvetlenie
---------	-------------

AP	Akčný plán
BD	Bytový dom
CR	Cestovný ruch
ČOV	Čistiareň odpadových vôd
DD	Domov dôchodcov
KD	Kultúrny dom
DSS	Domov sociálnych služieb
EAO	Ekonomicky aktívne obyvateľstvo
EŠIF	Európske štrukturálne a investičné fondy
EÚ	Európska únia
IBV	Individuálna bytová výstavba
IKT	Informačné a komunikačné technológie
IROP	Integrovaný regionálny operačný program
IS	Inžinierske siete
LEADER	Spojenie pre ekonomický rozvoj vidieckych komunít
MAS	Miestna akčná skupina
MRK	Marginalizovaná rómska komunita
MŠ	Materská škola
NFP	Nenávratné finančné prostriedky
NO	Nezisková organizácia
NSRR	Národná stratégia regionálneho rozvoja
OcÚ	Obecný úrad
OOCR	Oblastná organizácia cestovného ruchu
OP	Operačný program
OZ	Obecné zastupiteľstvo
O.Z.	Občianske združenie
PD	Projektová dokumentácia
PHSR	Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja
PRO	Program rozvoja obce
PSK	Prešovský samosprávny kraj
REZ	Riadenie ľudských zdrojov
ROP	Regionálny operačný program
SAD	Slovenská autobusová doprava
SODB	Sčítanie obyvateľov, domov a bytov
SR	Slovenská republika
SWOT	Silné a slabé stránky, príležitosti a ohrozenia
SZČO	Samostatne zárobkovo činná osoba
ŠR	Štátny rozpočet
ŠÚ	Štatistický úrad
ÚPNO	Územný plán obce
ÚPSVaR	Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny
VO	Verejné osvetlenie
VÚC	Vyšší územný celok
ZŠ	Základná škola
ŽP	Životné prostredie

Príloha č. 4 Akčný plán

Rok 2015

Obec neplánuje realizáciu žiadnych aktivít.

Rok 2016

Sociálna oblasť				
Opatrenie	Aktivita	Termín	Subjekty	Financovanie
1.1.1. Výstavba športovej infraštruktúry	Výstavba multifunkčného ihriska	2016	Obec Ľutina	EÚ + ŠR
1.1.1. Výstavba športovej infraštruktúry	Výstavba futbalového ihriska	2016	Obec Ľutina	EÚ + ŠR
1.2.2. Rekonštrukcia školských budov	Rekonštrukcia starej budovy školy	2016	Obec Ľutina	EÚ + ŠR
1.3.1. Rozšírenie sociálnych služieb	Vytvorenie denného stacionára	2016	Obec Ľutina	EÚ + ŠR

Hospodárska oblasť				
Opatrenie	Aktivita	Termín	Subjekty	Financovanie
2.1.1. Rekonštrukcia a rozšírenie obecného rozhlasu	Rekonštrukcia, rozšírenie a modernizácia obecného rozhlasu	2016	Obec Ľutina	EÚ + ŠR
2.1.5. Výstavba a rekonštrukcia miestnych komunikácií	Dostavba miestnych komunikácií (chodníky)	2016	Obec Ľutina	EÚ + ŠR
2.1.5. Výstavba a rekonštrukcia miestnych komunikácií	Dostavba miestnych komunikácií (cesty)	2016	Obec Ľutina	EÚ + ŠR

Enviromentálna oblasť				
Opatrenie	Aktivita	Termín	Subjekty	Financovanie

3.1.3. Úprava priestranstiev obce	Odstránenie čiernej skládky	2016	Obec Ľutina	EÚ + ŠR
-----------------------------------	-----------------------------	------	-------------	---------

Rok 2017

Sociálna oblasť				
Opatrenie	Aktivita	Termín	Subjekty	Financovanie
1.2.1. Výstavba školskej športovej infraštruktúry	Výstavba telocvične pri ZŠ	2017	Obec Ľutina	EÚ + ŠR
1.4.1. Organizácia kultúrno-spoločenských aktivít	Organizácia folklórneho festivalu	2017	Obec Ľutina	EÚ + ŠR
1.5.1. Príprava pre individuálnu bytovú výstavbu (IVB)	Výstavba 12-bytovej jednotky bežného štandardu	2017	Obec Ľutina	EÚ + ŠR

Hospodárska oblasť				
Opatrenie	Aktivita	Termín	Subjekty	Financovanie
2.1.3. Dostavba kanalizačnej siete	Rozšírenie kanalizačnej siete	2017	Obec Ľutina	EÚ + ŠR
2.1.4. Dostavba vodovodnej siete	Rozšírenie vodovodnej siete	2017	Obec Ľutina	EÚ + ŠR
2.1.6. Výstavba a rekonštrukcia pietnych miest	Rozšírenie plochy cintorína	2017	Obec Ľutina	EÚ + ŠR
2.1.6. Výstavba a rekonštrukcia pietnych miest	Vybudovanie domu smútku	2017	Obec Ľutina	EÚ + ŠR
2.2.1. Rozšírenie a skvalitnenie ponuky služieb cestovného ruchu	Výstavba, rekonštrukcia turistických a cyklistických trás a chodníkov	2017	Obec Ľutina	EÚ + ŠR
2.2.1. Rozšírenie a skvalitnenie	Vybudovanie informačných	2017	Obec Ľutina	EÚ + ŠR

ponuky služieb cestovného ruchu	tabuľ a označení			
---------------------------------	------------------	--	--	--

Predpokladané aktivity

Rok 2018

Hospodárska oblasť				
Opatrenie	Aktivita	Termín	Subjekty	Financovanie
2.1.2. Dostavba plynofikačnej siete	Rozšírenie plynofikačnej siete	2018	Obec Ľutina	EÚ + ŠR

Enviromenálna oblasť				
Opatrenie	Aktivita	Termín	Subjekty	Financovanie
3.1.1. Revitalizácia a úprava vodných tokov	Revitalizácia, regulácia a úprava koryta potoka Ľutinka	2018	Obec Ľutina	EÚ + ŠR
3.1.2. Modernizácia čistiarne odpadových vôd (ČOV)	Zavedenie novej technológie ČOV	2018	Obec Ľutina	EÚ + ŠR